

№ 220 (20733) 2014-рэ илъэс БЭРЭСКЭЖЪЫЙ ШЭКІОГЪУМ и 19

> кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижьугьотэцтых

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Лъэсрыкіо тамыгъэм «псэ къыпагъэкlагъ»

Гъогурык Іохэм ящынэгъончъагъэ къзухъумэгъэным фэшІ мы мафэхэм Іофтхьабзэ зэхащагъ.

ГъогурыкІоныр щынэгъончъэнымкІэ Къэралыгьо автоинспекцием и ГъэІорышІапІэ икъулыкъушІэхэм Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иполитехническэ колледж истудентхэр ягъусэхэу лъэсрыкІо гъогухэр зэрэзэпыпчыщтхэр цІыфхэм агу къагъэкІыжьыгъ, водительхэр зэрэчъэхэрэм илъэшыгьэ нахь макіэ зэрашіын фаем анаіэ тырарагъэдзагъ. Шапхъэхэм атетэу узэрэзекІон фаехэр зытетхэгъэ тхьапэхэр аратыгъэх.

Анахьэу зэкІэми ашІогъэшІэгъоныгъэр лъэсрыкІо тамыгъэ

ЛъэсрыкІо гъогур зэпызычырэ ціыфэу ащ итым ычіыпіэ зэкіэ фаер къиуцощтыгъ, водителэу инэу гьогубгъум щытыгьэр ары. блэкІыхэрэм ячъэ нахь макІэ

зэрашІын, лъэсрыкІор зэрэблагъэкІын фаер къахэщэу зыкъашІыщтыгъэ.

Тамыгъэм цІыфыр къиплъэу зылъэгъурэ водительхэм ар ашІогьэшІэгьоныгь, къэуцухэти, къакІэрыхьэщтыгъэх. Джэгум хэт автомобильхэу блэкІыщтыгъэхэри къэуцугъэхэм ащыщ хъугъэх. Къэзэрэщэгъэ ныбжьыкІэхэу Александррэ Еленэрэ апэрэ сурэтыр тамыгъэм дэжь зыщытырахыгь ыкІи шапхъэхэм адиштэу зэрэзекІощтхэр къаlуагъ. Джащ фэдэу, нытыхэм ясабыйхэр ягъусэхэу, нэжъ-Іужъэу Іофтхьабзэм хэлэжьагъэр макІэп.

ГъогурыкІоныр щынэгьончъэнымкІэ Къэралыгьо автоинспекцием и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм гъогурыкІоныр щынэгъончъэнымкІэ ыкІи аналитическэ Іофшіэнымкіэ иотдел ипащэу Бзэджэжъыкъо Мурат тызэрэщигъэгъозагъэмкІэ, гъогухэм къатехъухьэрэ хъугъэ-шlагъэхэр нахь макІэ шІыгъэныр, водительхэм ыкІи лъэсрыкІохэм сакъыныгъэ къызыхагъэфэным фэщэгъэнхэр ары пшъэрылъ шъхьа Гэу зыфагъ эуцужьыгъэр.

ЛъэсрыкІохэр зыхэт хъугъэшІагьэу Адыгеим щагьэунэфырэр нахьыбэ хъугъэ. Мы мафэхэм зыныбжь имыкъугъэу лъэсрыкІо гъогур зэпызычыщтыгъэр Мыекъуапэ щытыраутыгъ ыкІи ащ шъобжхэр тещагъэхэ хъугъэ.

МэзипшІым къыкІоцІ лъэсрыкІохэр зыхэт гьогу хъугьэшІэгъэ 95-рэ Адыгеим къыщыхъугъ. Ащ щыщэу лъэсрыкІо гьогухэм хъугьэ-шІэгьэ 43-рэ къатехъухьагъ. Ахэм нэбгырэ 24-рэ ахэкІодагъ, нэбгырэ 77-мэ шъобж зэфэшъхьафхэр хахыгъэх.

Іофтхьабзэу къулыкъушІэхэм зэхащагъэм шІуагъэ къытыным, гъогухэм къатехъухьэрэ хъугъэ-шlагъэхэр нахь макlэ хъунхэм щэгугъых. Къэлэ парк дэхьагъум дэжь щызэхащэгъэ Іофтхьабзэм фэдэ Мыекъуапэ ичіыпіэ зэфэшъхьафхэми ашыкІошт.

ПІАТІЫКЪО Анет. мэзан.

НЕПЭ КЪЫХЭТЫУТЫХЭРЭМ АЩЫЩХЭР:

Я 3-рэ нэкіубгъор

АР-м культурэмкіэ изаслуженнэ юфышіэу Бэгъ Нурбый фэгъэхьыгъэ зэхахьэу Нэчэрэзые щы агъэр.

Я 6-рэ нэкіубгъор

Егъэджэн юфым зи ахьышхо хэзыльхьэгъэ Быжь Сыхьатбый ищы Іэныгъэ гъогу фэгъэхьыгъ.

Я 8-рэ нэкіубгъор

Льэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыціэ зыхьырэм спектаклэу «Зиусхьаныр орэпсэу!» зыфиюрэр къыщагъэльэгъуагъ.

Зыдэлэжьэнхэ фэе лъэныкъохэр щыІэх

Адыгэ Республикэм ихэбзэухъумэкІо къулыкъухэм япащэхэр зыхэлэжьэгъэхэ координационнэ зэхэсыгъо тыгъуасэ щы-**Тагъ. Ар зэрищагъ АР-м ипрокурор шъхьа-**І у Василий Пословскэм.

Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м хэгьэгу кіоці Іофхэмкіэ иминистрэу Александр Речицкэр, УФ-м щынэгъончъэнымкІэ и Федеральнэ къулыкъу и Гъэ-ІорышІапІэу АР-м щыІэм ипашэ Олег Селезневыр, УФ-м и Следственнэ комитет иследственнэ ГъэІорышІапІэу Адыгеим щыІэм ипащэу Александр Глущенкэр, хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу АР-мкІэ и ГъэІорышІапІэ ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкІэрэ Къонэ Азэмат, бзэджашІэхэм Федеральнэ къулыкъум и Гъэ-ІорышІапІэу Адыгэ Республикэм щыІэм ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкІэрэ Ягъые Рэ-

Іофыгьо шъхьаІэу къэзэрэугъоигъэхэр зытегущы агъэхэр бзэджэшІагъэ зезыхьагъэхэр гъэунэфыгъэнымкІэ республикэм ихэбзэухъумэкІо къулыкъухэм Іофэу ашІэрэр, ащ шІуагьэу къытырэр ары. В. Пословскэм къызэријуагъэмкіэ, 2014-рэ илъэсым имэзи 9 республикэм щызэрахьэгъэ бзэджэшІагъэхэм япчъагъэ проценти 2-кІэ нахь макІэ хъугъэ, джащ фэдэу бзэджэшІэгьэ хьылъэхэм ыкІи хьылъэ дэдэхэм япчъагъэ процент 14-кІэ къе-Іыхыгъ. Арэу щыт нахь мышІэми, мы лъэныкъомкІэ Іофхэм язытет уигъэрэзэпэнэу зэрэщымытыр прокурорым къыхигъэщыгъ. Джырэ уахътэм

(Икіэух я 2-рэ нэкіуб. ит).

Анахь дэгъухэм ахалъытагъэх

Общественнэ шіухьафтынэу «Честь и доблесть» зыфиюрэм илауреат хъугъэх Адыгэ Республикэм хэгъэгу кюці юфхэмкіэ и Министерствэ икъулыкъушіитіу. Мыщ фэгъэхьыгъэ мэфэкІ зэхахьэу Максим Горькэм ыціэ зыхьырэ Академическэ театрэу Ростов дэтым щыкіуагъэм Адыгеим иліыкіохэри хэлэжьагъэх.

Іофтхьабзэм къырагъэблэгъагъ УФ-м хэгъэгу кіоці ІофхэмкІэ иминистрэ иІэпыІэгъоу, генерал-полковнику Иван Шиловыр.

ЗэхэщакІохэм зэфэхьысыжьэу ашІыгъэхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкІэ, общественнэ шІухьафтыным илъэныкъоу «За гуманизм и великодушие»

зыфиюрэмкіэ къыхагъэщыгъ АР-м хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ и Министерствэ имедикэ-санитарнэ часть ипащэу, полковникэу Андрей Васильевыр. «БзэджэшІагъэм пэшІуекІогъэныр» зыфиюрэ лъэныкъомкю лауреат хъугъэхэм ащыщ министерствэм уголовнэ лъыхъонымкіэ игъэіорышіапіэ ипащэ игуадзэу Хъут Салбый.

Шъугу къэдгъэкІыжьын, общественнэ шІухьафтынэу «Честь и доблесть» зыфиІорэр 2014-рэ илъэсым агъэнэфагъ. УФ-м хэгъэгу кlоцl lофхэмкІэ и Министерствэ иветеранхэм я Совет ащ кІэщакІо фэхъугъ. Пшъэрылъ шъхьа-Ізу иІэр къыткІэхъухьэрэ лІэужхэм яхэгьэгу шІу альэгьоу піугьэнхэр, полицием иіофышіэ ыкІи дзэ къулыкъушІэхэм обществэм уасэу щаратырэм зыкъегъэІэтыгъэныр ары. Ащ къыдыхэлъытагъэу илъэс къэс къулыкъушІэ анахь дэгъухэр къыхагъэщых. Джащ фэдэу мы шІухьафтыныр афагъэшъуашэ полицием ыкІи дзэ къулыкъум

яветеранхэм, къэралыгьом къафигьэуцугьэ пшъэрылъхэр агьэцакІэзэ зидунай зыхъожьыгьэ къулыкъушІэхэм яунагьохэм арысхэм, полицием Іэпы-Іэгъу къыфэхъурэ цІыфхэм.

АР-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ дэжь ветеранхэм я Советэу щызэхащагъэм итхьаматэу, милицием иполковникэу, отставкэм щыІэ ХъутІыжъ Азмэт республикэм икІыгъэ къулыкъушІэхэу лауреат хъугъэхэм афэгушІуагъ, тапэкІи гъэхъагъэхэр ашІыхэзэ ыпэкІэ лъыкІотэнхэу афэлъэ-

(Тикорр.)._

Зыдэлэжьэнхэ фэе щыІэх лъэныкъохэр

(ИкІэух. Апэрэ нэкіуб. къыщежьэ).

ехъулІэу хъункІэн баэджэшІэгъи 9, тыгъуагъэхэу 421-рэ, гьэпціагьэ зыхэль бзэджэшіэгьэ 77-рэ, общественнэ чІыпІэхэм ащызэрахьэгъэ бзэджэшІэгъи 172-рэ хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм зэхафын алъэкІыгъэп.

Мыекъопэ, Джэджэ, Кощхьэблэ, Красногвардейскэ ыкІи Теуцожь районхэм ащызэрахьэгьэ бзэджэшІэгьэ хьыльэхэу ыкІи хьылъэ дэдэхэу зэхафын алъэкІыгъэхэм япчъагъэ къыщыкІагъ. Джащ фэдэу, наркотикхэм япхыгъэ бзэджэшІагьэу къыхагьэщыгьэхэм япчъагъэ процент 21,9-кІэ, экономикэм ылъэныкъокІэ процент 30-кіэ, Іэнатіэ зыіыгъ пащэхэм алъэныкъокІэ процент 46,1-кІэ нахь макІэ хъугъэ. Республикэм ихэбзэухъумэкІо къулыкъухэм япшъэрылъхэр икъу фэдизэу зэрамыгъэцакІэрэм мыщ фэдэ зэфэхьысыжьхэр къызэрэкІэльыкІуагъэхэр В. Пословскэм къыІуагъ. Ащ дакіоу яіофшіэн агъэлъэшынэу къафигъэпытагъ.

Джащ фэдэу зэхэсыгъом къыщаютыгъе Іофыгъохем ащыщ ахъщэ къолъхьэ тын-Іыхыным пэшІуекІогьэным фэгьэхьыгьэ Лъэпкъ планым къыдилъытэрэ Іофтхьабзэхэм ягьэцэкІэнкІэ АР-м ихэбзэухъумэкІо къулыкъухэм Іофэу ашІэрэм изытет. Илъэсэу тызхэтым имэзи 9-м къыкІоцІ мы лъэныкъомкІэ Адыгеим бзэджэшІэгъи 152-рэ щызэрахьагь, блэкІыгьэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ

егъэпшагъэмэ, процент 50-кІэ ар нахь макі. Ащ дакіоу следственнэ подразделениехэм зэхафын фэе уголовнэ Іофэу аІэкІэлъхэм япчъагъэ процент 15-кІэ, уголовнэ пшъэдэкІыжь зэрагъэхьыхэрэр процент 26-кІэ нахьыбэ хъугъэх. Хьыкумхэм зэхафынэу уголовнэ Іоф 51-рэ прокурорхэм афагъэхьыгъ. Ахэм ащыщэу 32-р УФ-м и Следственнэ комитет иследственнэ ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм, 19-р республикэм хэгъэгу кіоці іофхэмкіэ и Министерствэ зэхафыгъэх. Хьыкумхэм зэхафыгъэ уголовнэ Іофхэм япчъагъэ процент 14-кІэ, пшъэдэкІыжь зэрагъэхьыгъэхэм япчъагъэ проценти 2,4-кІэ нахьыбэ хъугъэх. Хэбзэгъэуцугъэр зыукъуагъэхэм зэрарэу къахьыгъэр сомэ миллион 65,5-рэ мэхъу. 2013-рэ илъэсым а пчъагъэр сомэ миллион 39-м кlахьэщтыгъэ. Следствиер окоофэ бзэджэшІагьэ зезыхьагьэхэм сомэ миллиони 5,3-м кlахьэу къэралыгъом фызэкlагъэкlожьыгь, блэкІыгьэ ильэсым имэзибгъу егъэпшагъэмэ, ар процент 20-кІэ нахьыб.

Лъэпкъ проектхэм ягъэцэкІэн къыдыхэлъытэгъэ ахъщэу республикэм къыфатІупщырэр зэрагъэфедэрэм лъыплъэгъэным, ар амытыгъуным ылъэныкъокІэ Адыгеим ихэбзэухъумэкіо, гъэцэкіэкіо ыкіи чіыпІэ зыгъэІорышІэжьын къулыкъухэм Іофэу ашІэрэм изэфэхьысыжьхэм къэзэрэугьоигъэхэр тегущы агъэх. АР-м ипрокуратурэ иотдел ипащэу

С. Жинжаровым къызэриІуагъэмкІэ, лъэпкъ проектхэм ягъэцэкІэн епхыгьэ бзэджэшІэгьэ 22-рэ 2013-рэ илъэсым прокуратурэм ыгъэунэфыгъ. АщкІэ къэралыгъом зэрарэу рахыгъэр сомэ миллиони 8,1-м ехъу. Ащ щыщэу бзэджэшІагъэ зезыхьагъэхэм ежь-ежьырэу къызэкІагъэкІожьыгъэр сомэ мини 169-рэ. Джащ фэдэу, хэбзэгъэуцугъэр зыукъуагъэхэм ямылъку агъэфедэн фимытхэу унашъо ашІыгъ. 2014-рэ илъэсым мы лъэныкъомкіэ зэрарыр сомэ миллиони 7,3-м ехъугъ, ежь-ежьырэу къызэкІагъэкІожьыгъэр сомэ мини 120-м кІахьэ ныІэп.

Материалэу аугьоигьэхэм адиштэу 2014-рэ илъэсым имэзи 9 прокурорхэм уголовнэ Іофи 10 (2013-рэ илъэсым уголовнэ Іоф 21-рэ хъущтыгъэ) къызэІуахыгъ. Бюджетым къытІупщырэ ахъщэр зищыкІагъэм ыкІи игьом апэІугьэхьэгьэным пае хэбзэухъумэкІо ыкІи къэралыгъо хэбзэ къулыкъухэм яІо зэхэлъэу зэдэлэжьэнхэ зэрэфаер зэхэсыгьом хэлэжьагъэхэм къаlуагъ.

ХэбзэухъумэкІо къулыкъухэм хэукъоныгъэу ашІыхэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэм фэшІ гъэлъэшыгъэ шіыкіэм тетэу прокуратурэр альыпльэн ыкІи ведомственнэ уплъэкІунхэр нахыыбэрэ зэхэщэгъэнхэ фаеу АР-м ипрокурор шъхьа в В. Пословскэм кізухым къыіуагъ. Ащкіз анахьэу анаІэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэр къыгъэнэфа-

КІАРЭ Фатим.

Дунэе Іофтхьабзэм хэлэжьагъ

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ псауныгъэм икъэухъумэнкіэ и Комитет хэтэу Натхъо Разыет парламент Іофшіэным тегъэпсыхьагъэу ціыф лъэпкъхэр нэбгырэ пчъагъэу зэрэхъухэрэм ыкіи ахэм хэхъоныгъэу ашІырэм афэгъэхьыгъэу хэбзэгъэуцухэм я Азиатскэ форум ипащэхэм зэрэрагъэблэгъагъэм теткіэ хэбзэгъэуцухэм я Гупчэ азиатскэ конференцие хэлэжьагъ.

Японием и Правительствэ ифонд гъэнэфагъэ иlэпыlэгъу хэлъэу а конференциер къалэу Алма-Ата щыкІуагъ.

Мы Іофтхьабзэм анахьэу етІани мэхьанэшхо къезытыгъэр Республикэу Казахстан и Парламент и Мажилис ифракциеу «Нур Отана» зыфиІорэм ипащэу, вице-спикерэу Дарига Назарбаевам ар къызэІуихынэу пшъэрылъ зэрэфашІыгъэр ары. Конференцием джащ фэдэу хэлэжьагъэх Гупчэ Азием хэхьэрэ хэгьэгухэм япарламентхэм яспикерхэр, министерствэ зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэр, Европэмрэ Азиемрэ яхэгьэгухэм ядепутатхэр, ООН-м иагентствэхэм, дунэе организацие инхэм ялІыкІохэр.

Натхъо Разыет конференцием къызыщэгущыІэм Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцухэм аціэкіэ мыщ хэлажьэхэрэм шІуфэс арихыгь ыкІи «Урысыем и Парламент псауныгъэм икъэухъумэнкІэ Іофэу ышІэрэр. Хэбзэгьэуцугьэу щыІэхэм ягьэцэкІэнкІэ Парламент уплъэкІуныр» зыфиlорэ темэмкlэ псалъэ къышІыгъ.

— 2013-рэ илъэсым Урысыем сабыеу щылІэрэр проценти 5 фэдизкіэ нахь макіэ хъугъэ. Къэхъугъэ сабый миным телъытагъэу, проценти 8,6-рэ ар хъущтыгъэмэ, проценти 8,2-м нэсыгъ. Илъэсэу тызхэтым зэфэхьысыжьэу ашІыгьэхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкІэ, дунаим ехыжьырэ сабыйхэм япчъагъэ къыкІечы. Илъэсым пыкІыгъэ мэзиим икlэуххэм нафэ къызэрашІыгьэмкІэ, сабый 1000-м телъытагъэмэ, а процентыр зэрэхъурэр 7,5-рэ. Шъолъыр 18мэ а пчъагъэр 6-м ащынэсы, дунэе шэпхъэ анахьышІухэм ар адештэ, — къыщыхигьэщыгь Натхъо Разыет ипсалъэ.

Конференцием хэлэжьагъэхэм къызэраlуагъэмкlэ, Гупчэ Азием ихэгъэгу пэпчъ дунаим ехыжьырэ сабыйхэм япчъагьэ къыкlегьэчыгьэным ишъыпкъэу ынаІэ тырегъэты лъэпкъ хэбзэгьэуцугьэу щыІэм диштэу. Бзылъфыгъэхэм ыкІи ныбжьы--естак мехестынытыфк мехејх ушъомбгъугъэнымкІи Іофышхо ахэм зэшІуахы.

Натхъо Разыет пленарнэ сессие хэушъхьафыкІыгъэхэм яІофшіэни хэлэжьагь.

— Гупчэ Азием ихэгъэгухэм яполитикэкІэ ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ Іофыгъом мэхьанэшхо зэрэратырэр игьоу зэрэщытыр, джащ фэдэу цІыф льэпкъ зэфэшъхьафхэм яхэхъоныгъэ анаІэ зэрэтырагъэтырэр конференцием щыгъэпытэжьыгъэ хъугъэ, — икlэухым къыІуагъ Натхъо Разыет.

КЪАНДОР Анзор. Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэlукіэ и Къэралыгъо Думэ идепутат иІэпыІэгъу.

Джэныкъо маш ор кІуасэрэп

ТІопсэ районым ит шапсыгъэ къуаджэу Агуй-Шапсыгъэ бэмыші эу этнографическэ музей къыщызэіуахыгъ. Хы Шіуціэ Іушъом щыпсэўрэ шапсыгъэхэмкіэ ар хъугъэ-шіэгъэ шъыпкъэу щыт.

кІо фэхъугъэр общественнэ организациеу «Адыгэ шапсыгъэхэм яльэпкь культурэ и Гупчэу «Шапсыгъ» зыфиІорэм итхьа-

сыдигъуи иджэныкъо машІо епхыгъэу къыхьыгъ. ИгупшысакІи, ишэн-хабзэхэри, иадыгэ хабзи егъашІэм адыгэ унэм кІэрычыгъагъэхэп. Джыри ахэр адыгэхэм ащыгъупшагъэхэп ыкІи егъашІэм агу илъыщтых. Джары Агуй-Шапсыгьэ дэт культурнэ-спортивнэ комплексым хэт унэхэм ащыщ къыщызэІуахыгьэ къэгъэлъэгъоным «Адыгэ унэкlэ» зыкlеджагъэхэр. Мыщ щыплъэгъурэ пкъыгъо пстэуми гъэшІэ кІыхьэ къакІугъ. Мэдинэ ахэр зырызэу, цыпэ-цыпэу зиугъоихэрэр илъэсыбэ хъугъэ, этнографическэ музей икъуаджэ къыщызэlуихы шlоигъоу ыгукІэ къызыдырихьакІыщтыгъ.

- Музеир зычІэтыщт псэуалъэр мэзэ заулэкІэ дгъэкІэжыыгьэ. Ащ чІэльыщт пкъыгьо-

Музеим икъызэlухын кlэща- хэр зэхэтыдзыгъэх, зэдгъэзэфагьэх. КъыддэІэпыІэгьэ пстэуми тафэраз, «тхьашъуегьэпсэу» ятэю. Тапэкіи музеим чіэлъ пкъыгъохэм ахэдгьэхъощт, тыматэу Шъхьэлэхъо Мэдин ары. дэмышъхьахэу ащ Іоф дэт-Адыгэм ищы Іэкіэ-псэукіэ шіэщт, — ею Мэдинэ. — Илъэси 100 — 150-рэ фэдиз зыныбжь хьапщыпхэм, пкъыгъо зэфэшъхьафхэм анэмыкІэу, къуаджэм дэс унагьохэм агъашіоу яІэгъэ псэуалъэхэри музеим къыратыгъэх. Лъэпкъ щыгъынхэр, народнэ инструментхэр,

сурэтыжъхэр, мэкъумэщ Іэмэпсымэхэу тятэжъхэм агъэфедэщтыгъэхэр мыщ щыплъэгъущтых.

Стенд шъхьаф Хэгъэгу зэошхом ыкІи ащ хэлэжьэгъэ къоджэдэсхэм афэгъэхьыгъэу музеим чІэт. Агуй-Шапсыгъэ икъэхъукІэрэ ипсэукІэрэ афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэм, экспонатхэм, сурэтхэм чІыпІэ шъхьаф музеим щаубыты. Ахэр къуаджэм щыщэу, ащ итарихъ зыугьоигьэ МэшІогьэл Салим къыгъэхьазырыгъэх. Джащ фэдэу чылэм щыпсэурэ лакъохэм къарыкІогъэ къэбархэми мыщ нэІуасэ защыфэпшІышъущт.

– Тарихъым фэгъэхьыгъэ урокхэр мыщ фэдэ музейхэр ары зыщябгъэхьынхэ фаехэр, — elo Мэдинэ. — Мыщ щыплъэгъурэ пстэуми блэкІыгъэ уахътэр угу къагъэкІыжьы. Жъы дэдэ хъугъэ пкъыгъохэри тиlэх. Ахэм ащыщ илъэси 130-рэ зыныбжь адыгэ Іэнэ лъэкъуищэу дгъэльапІэрэр. Хэт тимузей къычІэхьагъэми, ащ щилъэгъурэ псэуалъэхэм адыгэхэр зэрэпсэущтыгъэхэр ынэгу къыкІагъэуцо.

Музеир къызэІуахы зэхъум ТІопсэ районым, Шъачэ, Мыекъуапэ, Краснодар къарыкІыгъэ хьакІэхэр бэу щыІагьэх. ШІуфэс псалъэ Краснодар краим игубернаторэу Александр Ткаче-

иадминистрацие кloцl политикэмкІэ и Департамент ипащэ игуадзэу Цурмыт Мухьдинэ ащ цІыфхэм къафеджагъ. «Пшызэ шъолъырым адыгэ лъэпкъ-культурнэ общественнэ организациеу 7 щызэхэщагь. Ащ къегъэлъагъо адыгэхэм ятарихъ зэрагъэлъапІэрэр, якультурэ зэраІэтырэр, хэхъоныгъэхэр зэрэфашыхэрэр. Тигуапэ ялъэпкъ лъапсэхэр адыгэхэм зэрамыгъэкІодыхэрэр, яныбжьыкІэхэми зэрарагъашІэхэрэр», —

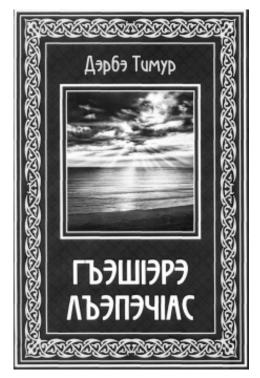
Агуй-Шапсыгьэ щыщ профессорэу, тарихъ шІэныгъэхэмкІэ докторэу Елена Малышевам гушыІэр зыратым. къыІуагъ:

— Непэрэ мэфэкІыр сэ сшъхьэкІэ Урысыем мэхьэнэ икъу зыфишІыхэрэм ащыщэу сэльытэ. Непэ къызэlуахыгьэ музей ціыкіум зэрэкъэралыгьоу къырыкІуагьэр щыольэгьу. Адыгэ лъэпкъым ылэжьыгъэ пстэур икультурэ кІэнэу чІэлъ, ащ урыгушхонэу щыт.

НЫБЭ Анзор.

Адыгэ Республикэм хэгьэгу кloцl ІофхэмкІэ и Министерствэ гухэк ышхо щыхъугъ Іахьзэхэлъ обществэхэм яассоциациеу «Адыгсельстрой» зыфиюрэм ипрезидентыгьэу Кіэдыкloe Ким Якъубэ ыкъор зэрэщымы зжьыр ыки дунаим ехыжьыгъэм иунагъорэ иlахьылхэмрэ афэтхьаусыхэ.

Гъэзет тхьапэу усэр зытетыр гъожьыбзэ хъугъэ. Ар усакІом итхылъмэ ащыщ горэм къыдэхьэгъагъэнкІи хъун, ау сылъыхъугъэп, слъэгъугъэп. Гъэзет тхьапэм тетым сегьэразэ, ар нахь гурыІогъошІу къысфэхъу.

Ильэс кьэс уахътэр къэсэу мэфэпчъыр зэблэсхъу хъуми, ар кІэм дэслъхьажьырэ сищыкІэгьэ тхьапэхэм къахэнэ. СшІэрэп ащ тетэу зыкІэхъурэр, ау къэнэ. Мэфэпчъыр зэпырызгъазэми, зыгорэм сыфаеу сыдэІэбагьэми, тхьэпэ гьожьыр тІэкІу къыдэкІотышъ, къысэплъырэм фэд. Сэри къэсэштэшъ, седжэ:

Семыгьэз, льэхъаныр, сытыгъонэу...

О ТХЫЛЪЫКІЭХЭР

ШІумрэ емрэ язэнэкъокъу

ИльэсыбэкІэ узэкІэІэбэжьмэ, «Семыгьэз» зыфигорэ усэу Дэрбэ Тимур ытхыгьагьэр гъэзетым къыхэсыупк ыгъэу систол тет мэфэпчым кындэщэу дэль.

Зыгорэм къылэжьыгъэр сэмыгъэшх.

Семыгъэз, лъэхъаныр, сытыгъэнэу...

Тыгъэ сэ сыхъущтэп, сымыгъэшх.

А сатырхэм «перестройкэм» иилъэс гумэкІхэр сыгу къагъэкІыжьых. Къэралыгъом

итарихъ икъэгъэзэпІэ лъэхъан обществэм зэмызэгьыныгьэшхо къыхэтэджэгъагъ. ТыгъокІо къодыехэп, «Тыгьэхэри», а уахътэм къытыгъэх. Мылъку зиІэ ныбжыкІэхэр зэрэүкІыжьыщтыгьэх. Тыгьэ зызышюшыхэрэри шІэхэу кІосэжьыщтыгьэх, къыкъомык/ыжьынхэу къохьажьыщтыгьэх. ШІумрэ емрэ язэпэуцужь а лъэхъаным лъэпкъым щыщ ныбжьык абэ хэк одагь.

Семыгъэз, лъэхъаныр, сызэонэу,

ШІум кІэхъопсырэм джэгьогъу фэмыгьот.

Семыгъэз, лъэхъаныр, сыкуонэу,

Сычэфынчъэу чІым сытемыгъэт.

Сэмыгъа lo гъэш lэным сык Іэгъожьы,

Сэмыгъаю — силъэхъан жъалым.

Сэмыгьаю — цІыфхэр, сышъухэкІыжьы. Сэмыгъаю — сыдкІэ сыбы-

лым? Мы гущыІэ пэпчъ мэхьанэфэд, елъэlуи фэд мыхъун римыгъэшІэнэу, жъалымыгъэ ыгу къимыхьанэу. Мы усэр зы охътэ хэхыгъэ сэ фэсэхьыми (сыхэукъонкІи мэхъу), сыдрэ лъэхъани ехьылІагъэу плъытэн плъэкІыщт. Емрэ шІумрэ ащ щызэнэкъокъух. ТекІощтыр къэшІэгъуаеу щыт. Дунэе, къэралыгьо бырсырым щыпсэурэ цыф цыкужтыеу сэпацэ нахь мыхъурэм ыгу ихъыкІырэ-ишІыкІырэр — дэгъумрэ дэимрэ усэм итемэ шъхьаІэх.

ШІу слъэгъурэ усэм зыфэзгъэзэнэу зышІыгъэр Дэрбэ Тимур мы мафэхэм къыдигъэкІыгъэ тхылъыр ары. Ащ ціэу фишіыгь «Егьэшіэрэ лъэпэчlас» ыlуи. Тхылъым ипэублэ гущыlэ зиер зэлъашlэрэ литературнэ критикэу ЩэшІэ

дэхьагъэхэм якъэтыкІэкІэ нахь ухъумагъэх, нахь псыхьагъэх, нахь лъэныкъуабэмэ анэсых. Шъыпкъагъэр, ныбджэгъуныгъэр, гукІэгъур, шІулъэгъур, къумалыгъэр — бэ гупшысэкІэ усакІор зачъэрэр. Ар ныбжьыкІ, ау гъашіэ зыгъэшіагъэм фэдэу щыІэныгъэм хэплъэ, релъэгъукІы.

Ныбжь хэкlотагьэм дыкlыгьоу тиакъыли къытфэкю,

Зэхэтфыни тэлъэкІы тиныбджэгъуи, джэгъогъуи,

Насып мафэм тыпапльэзэ, гъашІэри макІо.

Тыхэукъошъы бэрэ, ащ дэк Іоды тигугъи...

Ныбжьыр лІыпкъым зэриуцуагъэм фэдэу, гупшысэри, гущыІэри нахь пытагьэх. Шъыпкъагъэм лъыхъурэ гумэкІыр джыри щыІэми, ар нахь шъырыт, джэуапыр егъэжьэгъум фэмыдэу нахь къэгьотыгьошlу.

ГъашІэм ифилософие — шІумрэ емрэ, дэгъумрэ дэимрэ егъашІэм гъунэм нэсэу хэтрэ усакІуи къыриІотыкІын ылъэкІыгьэп, Тимури а лъагьом тет. Джэуапым лъэхъу, къегьоты, етІани ар имыкъоу елъытэ. Ар хэтрэ усакіуи инасып, ищыіакі.

Тимур джыри а гьогум бэрэ тетынэу, къыгъотырэ джэуапым ымыгъэразэу гъашІэм иупчІэ иджэуапэу тхылъыбэ ытхынэу фэсэІо.

Тхылъеджэхэр усакІом иІофшІагъэ еджэнхэу ясэІо, усэ пэпчъ узыгъэгупшысэн зэрэхигъотэщтыр гъэнэфагъэ.

СИХЪУ Гощнагъу.

Гъаш Гэм ифилософие — ш Гумрэ емрэ, дэгъумрэ дэимрэ — егъашІэм гъунэм нэсэу хэтрэ усакІўи къыриІотыкІын ыльэкІыгьэп, Тимури а лъагьом тет. Джэуапым льэхьу, къегъоты, ет Гани ар имыкъоу елъытэ. Ар хэтрэ усакІуи инасып, ищыІакІ.

Іоу уяджэн фае.

А лъэхъанэу нэмыкІ къэралыгъо Урысыем щагъэпсы зэхъум, теубытагъэ зыхэмылъ обществэм цІыфхэр гугъэнчъэ ышІыщтыгъэх. Анахьэу кІэлэ ныбжыкІэхэу зызыдагьэзэщтыр зымышІэщтыгъэхэр ары гур зыгъэузыхэрэр.

УсакІом гъашІэм дао фыриІи

шхом изехьакіу. Ахэм зи умы- Казбек, иредакторыр Къуй Шыхьамбый.

> УсакІом идунэететыкІ, идунэелъэгъукі — шіумрэ емрэ, дэгъумрэ дэимрэ, щыІэныгъэм имэхьан — ахэр нахь чъэпхъыгъэу джы ельэгъух, къыгурэІох. Сэ шІу слъэгъурэ усэм ахэр нахь шъхьэихыгъэу, ныбжьыкІэгум нахь етагьэу къыщыІуагьэхэмэ, тхыльыкІэм къы-

Лъэпкъым ицІыф

2014-рэ ильэсыр культурэм и Ильэсэу

агьэнэфагь. Ащ фэгьэхыгьэу Нэчэрэзые еджапІэм Іофтхьэбзэ зэфэшьхьафхэр щырек ок ых, льэпкь пстэухэм якультурэ икъэгъэлъэгъонхэр щызэхэтэщэх.

Чъэпыогъум и 27-р театрэм ХьакІэмыз Сусанн — телеи Мафэу тиеджапіэкіэ дгъэунэфыгъэ ыкІи Адыгэ Лъэпкъ театрэм икуп къедгъэблэгъагъ. Ахэм пшысэу «Къошыныжъым итхыд» ыцІэу къагъэлъэгъуагъэр зытхыгъэр Адыгэ Республикэм культурэмкІэ изаслуженнэ Іофышізу, УФ-м итхакіохэм, ижурналистхэм ясоюзхэм ахэтыгъэу Бэгъ Нурбый Нухьэ ыкъор ары. Тикъуаджэу Нэчэрэзые шэкІогъум и 18-м, 1937-рэ илъэсым ар къыщыхъугъ ыкІи къуаджэм мырэущтэу фэусагъ: ...Сыхьатымафэу уигъэшІэ гъогу

ПкІунэу сыфай сэ, Нэчэрэзый!

УичІыгуи бгъашІоу мамыр ошъогу

Уашъхьагъ ерэт джы, Нэчэрэзый!

Мафэр тикІэлэегъаджэхэмкІи, тикіэлэеджакіохэмкіи мэфэкі шъыпкъэу хъугъэ. Театрэм июфышіэхэм ягъусэу хьэкіэ льапІэхэр къеблэгьагьэх. Ахэр: Бэгъ Сим — телерадиокомпаниеу «Адыгеим» ирадио ІэкІыб къэралыгьохэм апае къэтынхэм ягъэхьазырын дэлэжьэрэ иотдел ипащ, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналист, Нурбый ишъхьэгъусагъ;

радиокомпаниеу «Адыгеим» ирадиокъэтынхэр зыгъэхьазырырэ къулыкъум ипащ, Нурбый ыпхъу; Бэгъ Адам — ныбжьыкІэ ІофхэмкІэ АР-м икомитет илъэс пчъагъэрэ итхьамэтагъ, джы бизнесым пылъ, Нурбый ыкъу; Хъуажь Зарем — тхакІо, телерадиокомпаниеу «Адыгеим» иІофышІ, тиеджапІэ ицІыф гъэшІуагъ; Хьакъуй Аслъан режиссер, актер, Адыгэ Республикэм культурэмкІэ изаслуженнэ Іофыші, пшысэр ащ ыгьэуцугь; ХьэдэгьэлІэ Мариет — муниципальнэ гъэпсыкІэ зиІэ «Теуцожь районым» иадминистрацие ипащэ игуадз; Хьабэхъу Зарем — УФ-м гъэсэныгъэмкіэ иіофышіэ гъэшіуагъ, Пэнэжьыкъое гурыт еджапІэм ипащ. Лъэпкъ театрэм икъэгъэлъэгъонхэм ауж еджапІэм иІофышІэхэм агъэхьазырыгъэ Іофтхьабзэхэм зэlукіэр лъагъэкІотагъ. Апэ гущыІэр зыштагъэр УФ-м гъэсэныгъэмкІэ иІофышІэ гъэшІуагъэу, АР-м гъэсэныгъэмкІэ изаслуженнэ Іофышіэу, еджапіэм ипащэу Бэгь

Непэ Лъэпкъ театрэм шІухьафтынэу къытфишІыгъэр зымыуасэ щыІэп. Пшысэм еп-

шІагъу

лъыгъэхэм зэкІэми лъэшэу агу рихьыгъ, ыгъэгушІуагъэх. Театрэм июфшіэн лъэшэу тигъэрэзагь, осэ ин фэтшІыгь. Лъэшэу тыфэраз режиссер Іэпэ-Іасэу Хьакъуй Аслъанэу пшысэр зыгъэуцугъэм, ар тиеджапІэ къэзыухыгъэу, джы лъэпкъ культурэм фэлэжьэрэ, зэлъашІэрэ цІыф. Непэрэ пшысэу тызэплъыгъэм осэ ин дэдэ етІани фытегъэшІы зытхыгъэр Бэгъ Нурбыеу зэрэщытым. Зэлъашіэрэ адыгэ усакіоу, цІыфышІоу, зиусэ макъэ хэти хэмыкІокІэрэ Бэгъ Нурбый тикъуаджэ щыщ, ащ лъэшэу тегъэгушхо, тшІэрэ Іофым нахь

тыфегьэчэфы. УсакІор щысэтехыпІэ тфэхъоу, иеджэкІагъэкІи, культурэу хэлъыгъэмкІи, итхыгъэ дэгъухэмкІи гъэсэныгъэпІуныгьэ Іофыр тэгьэпсы. Адыгэбзэ урокхэм ямызакъоу, Нурбый зыфэдагьэр, итворчествэ зэрэзэдгъэшІэщтхэм тыпылъ. ИгъашІэ кІако хъугъэми, егъэшІэрэ мыкІодыжьын лъэуж ащ къыгъэнагъ. Лъэшэу тигуапэ зэхахьэм Нурбый иунэгъо дахэ къызэрэкІуагъэр. УсэкІо шІагьом къыщинэгьэ шІэныгьэм иконычІэ агъэпытэзэ, адыгэ лъэпкъ культурэм, гъэсэныгъэм я ахьыш у хаш ыхьэзэ ахэр мэпсэух.

Нэужым гущыІэр ыштагъ АР-м гъэсэныгъэмкІэ изаслуженнэ ІофышІзу, УФ-м гьэсэныгъэмкІэ иотличникэу Хьатх Римэ.

Бэгъ Нурбый гушъхьэкІэн ин лъэпкъым къызэрэфигьэнагьэр, иусэхэм, ипоэмэхэм гупшысэ куу зэрахэлъыр, ихэгъэгу, иадыгэ чІыгу, илъэпкъ, икъуаджэ, иліакъо — зэкіэ ціыфхэм шІулъэгъу ин зэрафыриІагъэр иусэ сатырэхэм зэрахэгощагьэр ащ къыІуагъ. КІэлэеджакІомэ Нурбый ит-

хыгъэхэр шІу зэралъэгъухэрэр къагъэлъэгъуагъ, усэмэ къяджагъэх. ИгъашІэ ианахь илъэс шІагьоу, фэбэныгьэкІэ ыгу къинэжьыхэрэр зыщыкІогъэ хэкужъыр хычІэгь зэрэхъугъэм фэшІ Нурбый ыгу ихъыкІырэр зэгъэфагъэу тхылъеджэхэм анигъэсын елъэкІы. Хэбзэгъэуцугъэ ІофкІэ чылэгъуиблымэ ащыщэу Нэчэрэзые ичІыпІэжъ, ичІыгужъ къыбгынэн фаеу хъугъэ. Бэгъ Нурбый ичылэ гупсэ гуфэбэныгъэу фыриІэр, гуузэу, лыузэу чылэмкІэ зэхишІэрэр иусэхэм къащеІо. Ахэм ащыщэу усэу «Нэчэрэзый» зыфигорэм къеджагъэр Мэщліэкъо Дарин. Бэгъ Нурбый ищыІэныгъэ ыкІи итворческэ гьогу агу къыгъэкІыжьыгъ Нэчэрэзые гурыт еджапІэм ипащэ игуадзэ. Бэгъ Нурбый лъытэныгъэ фашІэу итхыгъэхэр Лъэпкъ театрэм зэригъэуцурэмкіэ еджапіэм икіэлэегъаджэхэм ыкІи тичылэ дэсхэм аціэкіэ «тхьашъуегьэпсэу» ятэю. Адыгэ литературэм чыпІэ дахэ щызыубытыгъэ Бэгъ Нурбый фэгъэхьыгъэ мэфэк Іофтхьабзэм тигъэрэзагъ ыкІи тапэкІи мыщ фэдэ зэІукІэгъухэр нахыыбэ хъухэмэ тшІоигъу, ахэм гъэсэпэтхыдабэ ахэтэхы.

-неішфоік мехеіпал еіненшфоік кіи, япсэукіэкіи гъэхъагъэхэр ашІынхэу тафэлъаІо!

Нэчэрэзые гурыт еджапІэм ипащэ игуадзэу ХЬАЧМАМЫКЪО Зарем.

О КЪЫХЭТЫУТЫГЪЭМ КЪЫФЭТЭГЪЭЗЭЖЬЫ

Сигухэлъ къыздэхъугъэу сэлъытэ

БэмышІэу «Адыгэ макъэм» ижъырэ адыгэ шапхъэмэ афэгъэхьыгъэу тхыгъэ къизгъэхьэгъагъ. Еджагъэхэм ащыщыбэхэм ашіогъэшіэгъонэу телефонкіэ къысфытеуагъэх, тыркубзэкІэ ыкІи инджылызыбзэкіэ зэрадзэкіи Интернетым рагъэхьагъ, аужыпкъэм, Іофы зыригъэшіи, тилъэпкъ итхэкіо ціэрыюоу Пэнэшъу Сэфэр гъззетым къэтхагъ. Статьяр къызэрэхязгъэутыгъэм сырыкіэгъожьырэп, сигухэлъ къыздэхъугъэу сэлъытэ.

СисэнэхьаткІэ музеим къычІахьэрэмэ титарихъ, тиэтнографие афэгъэхьыгъэ къэбархэр къафэсэlуатэх: пэсэрэ шапхъэмэ ягугъу къэсшІын фаеу бэрэ къыхэкІы. Непэ къызнэсыгъэм ахэр зэгьэфагьэхэу, зэгьэуlугъэхэу джыри атхыгъэхэп. СшІогъэшІэгъонэу къыхэсэгъэщыжьых, згъэунэфыхэ сшІоигъоу тІэкІу шІагъэу сапылъ. КІэлэегъэджэ заулэмэ ар къыздашІэти, мызэу, мытІоу къысэлъэ-Іугьэх тиижъырэ шапхъэхэу сызыщыгъуазэхэр адыгабзэкІэ къыхязгъэутынхэу. Зэјузгъэкіагъэр сшІомакІэу, джыри шапхъэхэр зэрэщыІэхэр сэшІэти, цыфхэм язгъэшІэнкІэ гу тесымышіыхьэу охътэ заулэ тешіагъ. Мыщ дэжьым къыхэзгъэщмэ сшІоигъу: шапхъэхэр зэкІэ зэфэсхьысыжьын гухэлъ сиlэу сыфежьэгьагьэп. Ситхыгъи научнэу зэгьэфэгьэ статьяу слъытэрэп. Гъэзетым зесэтым сызфэягъэр — тикультурэ изы лъэныкъо сыкъытегущыІэн ыкІи шэпхъэшыныр адыгэхэм, адрэ лъэпкъхэм афэдэу, ижъ-ижъыжьым къыщыублагъэу зэря-Іагьэр ныбжыкІэхэм е ащ щымыгъуазэхэм язгъэшІэныр ары-

Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» щылажьэу, Адыгеим изаслуженнэ журналистэу ЕмтІылъ Нурбый ащ фэдэ тхыгъэ зэрэсиІэр ыпашъхьэ зэгорэм къыщысюгъагъ. Ащ сытыригъэгушхуи, илъэс зэфэшъхьафхэм ІофшІагъэу зэзгъэуІугьэр естыгъагъ. Шапхъэхэу зигугъу къэсшІыгъэхэр нахьыжъхэм къаloy зэхэсхыгьэх, тхыгьэу щыІэмэ къахэзгъэщыжьыгъэх. Арышъ, шапхъэу щыІагъэхэм ацІэхэмкІэ зыгорэм къыздыригъэштэнэу, къыздыримыгъэштэнэу, нэкъокъогъу хэти сшІынэу гухэлъ сиlагъэп ыкlи сиlэп. Сыда зыпіокіэ пасэм щыіэгъэ шапхъэхэр сэрэп къыхэзыхыгъэхэр, аціэхэр къэзыугупшысыгъэхэр. ТапэкІэ щыІэгъэ тинахьыжъхэм, тятэжъпlашъэхэм ліэшіэгъу пчъагъэхэм агъэунэфыгъэх, арыгъозагъэх. Шапхъэмэ якІыхьагьэхэр, яонтэгьугьэхэр ыкІи нэмыкІхэр метрэхэмкІэ е килограммхэмкІэ къызыкІэстхыгъэхэр зыфэдизхэр нахь гурыІогьошІу афэхъунхэм фэшІ.

ГушыІэм пае, къорэгъкІэ чІы Іахьыр зэрашыщтыгъэр сэ тхылъым къисыджыкІыгъ нахь, къэсыугупшысыгъэп. Къорэгъым мэхьанитly иl. Нахьыбэрэмэ къызэращыхъурэр бэщ кlыхьэу зышъхьапэкІэ къутамэхэр зыпытхэр ары. ЕтІани къорэгьыр бэщ джэшъо уджэрэпсыгъэ кІыхьэба? КІэкуагъэмэ, ащ рающтыгъэр бэщы. Бэрэ къыхэкІы пцэкъэнтфыкІэу пцэжъыяшэмэ къыраупкІырэр дэжъыечэу. Ахэр занкlэх, метрипшІым нэсыхэу кlыхьэх, куамэхэр макІ у аготых. Къорэгъыр дэжъыечым зыкlыхашlыкlыщтыгъэр, апэрэмкІэ, ар чы псыгьо кіыхьэ занкі, ятіонэрэмкіэ, дэжъые чъыгыр къэкІырэ пстэумэ анахь мафэу адыгэмэ хахыгъ. Непэ къызнэсыгъэм къэзэрэщэгъакІэхэм яунагъо бэгьонэу, насыпи, псауныгы ильынэу дэжъыем хэшlыкlыгъэ lэшІэгьэ дахэ горэ шІухьафтын афашІы. ИжъыкІэ адыгэ щы-Іагъэп илъэсым къыкіоці шхыныгъоу кlадэ-дашъэ зэ нэмы-Іэми зыІуимыгьафэу. Зэрэзэхэлъыр — жъоныгъуакІэм (маим) кlащыгъэ шъоумрэ дэжъые купкlымрэ дэгъоу зэхэгъэкІухьагъэхэу ары.

Тышъэожъыезэ тІыргъу, пІай, хьэлъакъ (хоккей), нэмыкІхэмкІэ тыджэгун зыхъукІэ, тибэщхэм якІыхьэгъэщтыр дгъэунэфыщтыгьэ. Іэхэр зэблэтыдзызэ, бэщыр тыубытызэ, тырыкІощтыгъэ. Мафэмэ е мыгъомэ зэдгъэшlэнэу къатlощтыгъэ:

— Дэе-дае дэе бэщ, бэщ мыгъуа, бэщ мафа?

«Мафэ» зыщытІорэр зытефэрэм щыпытыупкІыщтыгъэ.

Псагъэм елъытыгъэмэ, мэхьэнэ зытІу къикІын ылъэкІыщт. Хьэсэшхохэр агощыхэ зыхъукІэ, унэгъошхом е лакъом тефэщт чІы Іахьэу, хьасэу ратыщтым ишъомбгъуагъэ, щэбзэщэ огъум къыриубытэрэм фэдизыщтыгьэ. Шъыпкъэ, Пэнэшъу Сэфэр зэриІорэм фэдэу, льэбэкъу пчъагъэмкІэ а чыжьагъэр къапІомэ нахь къекly, ау ныбжьыкlэхэр нахь зыфэнэІосэ шапхъэу метрэр мыщ дэжьым нахь къагурыІонэу щызгъэфедагь.

Псагьэм адрэ мэхьанэу иІэмкІэ Сэфэр десэгъаштэ. Джы щэрыохэр зэнэкъокъухэ зыхъукІэ зэрэохэрэр шхончы. Зэщэрыохэрэр псагъэ. Ау мыщ дэжьым къыхэзгъэщмэ сшіогъу, ижъыкіэ шхонч огъукіэ чіы Іахьхэр зэрамыгощыщтыгьэхэр. ИжъыкІэ щыІэгъэ шхончхэр зэолімэ е шакіомэ апаеу зэтырафыщтыгъэхэп. ЫцІагъэр шхонч нахь, шхонч пэзакъу е тІузэбгьоль джы зыфатІорэмэ афэдагъэхэп. Шхончэу щы агъэхэр пэзакъохэу ягъумагъэхэр (якалибр) зэтекІыщтыгъэх,

ритальу тхьэныкъо Івгущив щорочі лъэпэщиз льогущиз

хьазырым къырагъэтэкъути, гыныбэ аратакъощтыгъэ, щэкудэ раубэти, пцэшІощэ закъо ралъхьэщтыгъэ. ЗыохэкІэ, ар метрэ шъэ заулэу афыщтыгьэ. Джырэ шэкІо шхончхэм грамм зытфых ныІэп гынэу аратакъорэр, щэпхъыхэри чыжьэу афыхэрэп.

Псагъэ зыфаlорэм икъэбар зэхэсхыгъэ къодыеу щытэп. Краснодар къулыкъу щысхьы зэхъум, краим щэрыонымкІэ щызэхащэщтыгъэ зэнэкъокъухэм мызэу, мытюу сахэлэжьагь. ШэкІо обществэм сызыхэтыри илъэс 40-м къехъугъ.

КІ ухым, лъэшэу сигуапэу,

Пэнэшъу Сэфэр «тхьауегъэпсэу» есэІо. Зигугъу къэсымышыгьэ шапхьэхэми гьэзетеджэхэр нэlуасэ афишlыгъэх. Пэсэрэм щыІэгъэ шапхъэхэм ежьыри хэшІыкІ зэрафыриІэм дэгъоу тыщыгъуаз: итхылъхэм, анахьэу лъэхъаныжъым фэгъэхьыгъэхэм, бэрэ ахэм уаща-Іокіэ. Гъэзетым ежь къызэритхыгъэм фэд — джыри упылъэу ауж пфымэ, уахътэм ишапхъэхэми, ахъщэхэм apaloщтыгьэхэми, нэмыкІхэми ацыпэ къэуубытыжьын плъэкІыщт.

ТЭУ Аслъан. Археолог, Урысыем ижурналистхэм я Союз хэт.

ИІофшіэн гухахъо хегъуатэ

ЩыІэныгъэм сыд фэдэрэ зэхъокіыныгъэхэр фэхъухэми, анахь шъхьа ву къэнэжьырэр къытк в эхъухьэрэ ныбжыкіэхэм япіун, ялэжын ары. Ахэм щыіакіэм чіыпіэ гъэнэфагъэ щаубытынымкіэ кіэлэегъаджэм Іофышхо зэшіуехы. Гурыт еджапіэм шіэныгъэу цІыфым щызэригъэгъотырэм елъытыгъ ищы-Іэныгъэ гъогу зыфэдэщтыри.

Ильэс пчьагьэ хьугьэ Хьэ- сэнэхьатыр зэзгьэгьотыгь, — Розэ кІэлэегъаджэу Іоф зыщишІэрэр. КІэлэеджакІохэм шІэныгъэ зэраригъэгъотырэм дакloy, щыІэныгъэм илъэныкъо пстэуми хэшІыкІ фыряІэнэу егъасэх, ныбджэгъуныгъэм, зэкъошныгъэм уасэ фашІыным фещэх.

Адыгэкъалэ дэт гурыт еджапІзу N 2-м джыри Розэ щеджэщтыгъэ кІэлэегъэджэ сэнэхьатым ищыІэныгъэ гъогу рипхынэу зырехъухьэм. Я 8-рэ классыр къызеухым, Адыгэ кІэлэегъэджэ колледжэу Андырхъое Хъусенэ ыцІэ зыхьырэм чІэхьагь, 1994-рэ илъэсым ар къызэриухэу Хьэлъэкъое гурыт еджапІэм Іухьагь. УблэпІэ классхэм якІэлэегъаджэу Іоф ышІэнэу ригъэжьагъ.

СызыкІэхъопсыщтыгъэ

сызыфэщэгьэгьэ кІэлэцІыкІухэм сахэт, есэгъаджэх, ау анахь сикІэсэ урысыбзэмрэ литературэмрэ зэрясымыгъэхьырэр къысэхьылъэкІыштыгьэ. ТІэкІурэ Іоф сшіагъэу, мурадэу зыфэзгъэуцужьыгъагъэм сишъыпкъэу сыфэкІонэу тесэубытэ, Адыгэ къэралыгьо университетыр заочнэу къэсэухыжьышъ, сикІэсэ предметхэр язгъэхьыхэу сэублэ.

Розэ иегъэджэн сыхьатхэр зэхищэхэ зыхъукІэ, кІэлэеджакохэмкі ахэр нахь гъэшіэгьон ыкІи псынкІэ къызэрафэхъуштым пылъ. Нэрылъэгъу Іэпы-Іэгьухэр, кроссвордхэр, ребусхэр, джэгукІэ зэфэшъхьафхэр ыкІи нэмыкІ шІыкІэхэр егъэфедэх.

КІэлэегъаджэмрэ кІэлэ-

еджакІохэмрэ азыфагу зэгуры-Іоныгъэ илъын фае, армырмэ япІорэри ябгъашІэрэри апкъырыхьащтэп, — elo тигущыlэгъу. Нэбгырэ пэпчъ екІолІэкІэ гъэнэфагъэ къыфэбгъотын фае. Сиегъэджэн сыхьатхэм зафэзгъэхьазыры зыхъукІэ, бэрэ сыгу къэкІыжьых сикІэлэегъэджагъэхэу Лъэцэр Муслъимэтрэ Къошк Замрэтрэ. Ахэр щысэтехыпІэ сфэхъугъэх.

ИныбжыкІэгъум сэнэхьатэу къыхихыгъэм илъэс 19 хъугъэ Розэ хьалэлэу зырылажьэрэр.

ИшІэныгъэхэм зэрахигъэхъощтым ренэу ар пылъ. Республикэм ыкІи районым ащызэхащэрэ егъэджэнхэм, семинархэм, зэнэкъокъухэм ахэлажьэ. Мары мыгъэ «Адыгеим икІэлэегьэджэ анахь дэгьу» зыфиюрэ зэнэкъокъум хэлэжьагъ. Иегъэджэн сыхьатхэр зэрэзэхищэрэмкіэ, кіэлэеджакіохэм Іоф зэрадишіэрэмкіэ дэгъоу зыкъыгъэлъэгъуагъ. Районым щызэхащэгъэ зэнэкъокъум апэрэ чІыпІэр къыщыдихи, республикэм зыщиушэтыгъ.

Джащ фэдэу акъылыгъэ хэлъэу и офш он зэрэзэхищэрэм ишІуагъэкІэ икІэлэеджакІохэу район ыкІи республи-

кэ олимпиадэхэм ахэлажьэхэрэм шІэныгъэ куухэр къащагъэлъэгьон алъэкІы, хагъэунэфыкіырэ чіыпіэхэр къащыдахых. Ахэм щытхъу тхылъ пчъагъэхэр яІэх.

Розэ зэрэкІэлэегьэджэ пэрытым имызакъоу, я 7-рэ классым ипащ. Адыгэ шэн-хабзэхэм атетэу ахэр зэрипlущтхэм, зэгурыІоныгъэ азыфагу зэрэрилъхьащтым ыуж ит. Икласс ис кІэлэеджакІохэм ягугъу къышІы зыхъукІэ, къэошІэ ахэм зэрафэщагъэр.

— Сикласс ис кІэлэеджакіохэм яшэн дэгьоу сшіэ сыхъугъ, бзэджагъэхэу сшІуаушъэфыми, анэгу сызэрэк аплъэу къэсэшіэ, — еіо ащ. — Мытэрэзэу зекІуагъэхэу къызыхэкіыкіэ, ашіагъэр ежь-ежьырэу къызэрагурызгъэІожьыщтым сыпылъ. ЫпэкІэ ащ фэдэ зекІуакІэ къахэмыфэжьыным фэсэщэх. Сабыйхэм цыхьэ къызэрэсфашІыщтым сыпылъ.

КІыкі Розэ ищытхъурэ идахэрэ аригъаlозэ Іоф ешіэ, иІофшІэн гухахъо хегьуатэ. Сыд фэдэ чІыпІэ къин ифагъэми, иныбжьык Іэгъум къыхихыгъэ сэнэхьатым фыкІэгъожьыгъэу къыхэкІыгъэп, лъэгэпІэ инхэм зэранэсыщтым пылъ.

ПІАТІЫКЪО Анет.

Усэхэр — ищыІэныгъ

Шэкlогъум и 23-м Шипулин Анатолий Андрей ыкъом ыныбжь ильэс 75-рэ мэхьу. Ар кьуаджэу Хьатикьуае 1939-рэ ильэсым къыщыхъугъ. Ятэ-янэхэм Адыгеир псэупіэкіэ къызыхахым, апэу зэзыубытылагьэр, ІэпыІэгьу кьафэхьугьэр зэльашІэрэ тхакІоу Еутых Аскэр ятэу Къадырбэч ары.

Еутыхмэ ящагу епхыгь. Ащ ыуж Шипулинхэм къуаджэм пэблэгъэ поселкэу Лесноим унэ щашІыгъ, Хьатикъое совхозым опсэуфэхэ Іоф щашІагь. Анатолий къыгъэшІэгъэ илъэсхэм янахьыбэр поселкэм щигъэкІуагъ, ар джэнэт чІыпіэкіэ ельытэ. Мы аужырэ ильэсхэм район гупчэу Красногвардейскэм щэпсэу. 2002-рэ илъэсым псыкъиугъэм ыпкъ къикlыкlэ къэкощыжьыгъэмэ ащыщ.

Анатолий ицІыкІугъом къыщегъэжьагъэу усэхэр етхых. Ахэр зыдэт итхылъхэу «Доверие» /Краснодар/, «Солнышко в ведерке» /Мыекъуапэ/, «Подковано месяцем небо» /Мыекъуапэ/, «Избранное» /Москва/ илъэс зэфэшъ-

Анатолий иапэрэ сабыигъо илъэсищ хьафхэм къащыхаутыгъэх. М. Горькэм ыцІэ зыхьырэ литературнэ институтэу Москва дэтым щеджагъ. Урысыем щызэльашІэрэ усакІохэу Василий Федоровым, Валентин Сорокиным, Владимир Цибиным ясеминархэм Анатолий ахэлажьэу ыкІи иусэхэм осэшхо къащыфашІэу къыхэкІыгъ, Урысыем итхакІохэм я Союзи хагъэхьагъ.

Шипулиным иусэхэм янахьыбэр тичІыгоу тигупсэм, къытэшІэкІыгьэ чІыопс баим ядэхагьэ афэгьэхьыгьэх. УсакІом инэплъэгъу чІыгулэжьыр ренэу ит, ащ ищытхъу ыІотэным езэщырэп. Гурыт еджапіэхэм, тхылъеджапіэхэм тырагъэблагъэу къызыщыхэкІырэм зэкІэми ашІогъэшІэгъоныр Анатолий иусэхэр

кІэлэеджакІохэм янахьыбэм езбырэу къыІонэу зэришІэрэр ары. Иусэ сатырхэр дахэу зэгъэкІугъэх, мэкъэ зэпэжъыухэм зэрапхых.

Къоджэ усакІоу Анатолий Шипулиным иусэхэм ащыщхэр Адыгеим, Пшызэ шъолъыр къащыдэкІырэ гъэзетхэм, журналхэм ямызакъоу, Урысыем ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм къащыхаутых, Уры-

сыем иусакІохэм яантологиеу я ХХ--о-потон мехестынаем мустеншен ед гогъо ахэр къадэхьагъэх.

Ащ фэдиз гъэхъагъэу иІэхэм ямылъытыгъэу, ежь Анатолий цІыф къызэрыкіу. Етхы, къызэрегъэтіылъэкіы. Хэутын Іофым, тхылъ гъэхьазырыным сыдигьокІи дэгузажьорэп. Ащ фэгьэхьыгъэу гущыІэгъу сызыфэхъум, мары къысиlуагъэр: «Лабэ къызеум, сиlэпэрытххэр дзыомэ язгъэкІугъагъэх, ау ахэм ашышыбэхэр псым сшІуихьыгьэх. Тхьаегьэпсэух Къэралыгьо Советым — Хасэм идепутатэу Евгений Саловыр, ащ ишъхьэгъусэу Светланэ. Ахэр ары мыхъугъэмэ, сэ тхылъхэр къыдэзгъэкІынэу амал сиІагьэп, непи сиІэп. Ахэм бэрэ яшІуагъэ къысэкІы, стхыхэрэр сфыхаутыжьых, сфауплъэкІужьых, къысфыдагъэкІых... ЕтІани, сэ хатэм сыщылэжьэныр сыдигъуи сикlас, ащ уахътэу сшІуихьырэр бэ...»

Анатолий чэщи мафи имыІэу матхэ, ытхырэр бэ. Ащ имызакъоу, адыгэ усакІохэм ятхыгъэхэри урысыбзэкІэ зэредзэкіых. Къумпіыл Къадырбэч иусэхэм ащыщхэр урысыбзэм рилъхьагъэх. Сэ сиусэхэри зэредзэкіых. Ащкіэ лъэшэу сыфэраз. Имэфэкі ехъулізу иусэхэм ащыщхэр адыгабзэкІэ зэсыдзэкІыгъэх. Ахэр шІухьафтынэу пэзгъохыхэ сшІоигъу.

Анатолий ШИПУЛИН

Адыгэ кужъым икіыргъы макъэ СЫКЪЫДЭХЪУГЪ

Адыгэ кужъым икІыргъы макъэ Сыкъыдэхъугъ, сыурыс кlалэми, Хьатикъуаемэ я Лэбэ нэпкъы Сыщедэ угъ сэ адыгабзэми. Къоджэ акацэм иосэпс шІэтхэм Си Пшызэ орэдхэр нахь льагэу аlэт. Адыгэ къашъом, пхъэкІыч-Іэгу теом Тэмашъхьэр зэльиштагьэу чэфышхом

СильапІэх сятэу пшызэ кьэзэкьыр, Тен къэзэкъмэ сянэу къахэк ыгъэр. «Казачоки» «ЗэфакІуи» сыкъешІэ, Сызщыщ шъыпкъэр, плъэк Іыштмэ. о

Лэбэ гъунэ Іус адыгэ унагъом Сыкъыщыхъуи, адыгэмэ садапІугъ. Адыгэ лІыжъэу тэтэжъ къысфэхъу-

Сшъхьашъо Іэ къыщифэу сигъэлъэ-

Сльэпкь ыльапсэ чыжьэу къыщежьэми.

Сижьыкъащ, лъым щыщ сиадыгэ чІыгу.

Иогуи сикІас, игубгьо сыдэкІми, Тамэ къызгуигъак ву къе вты сыгу. Къушъхьэм псэу къечъэхрэр сэркІэ шъоупс,

Къысфепсырэ тыгъэм фэдэ тэ къип-

Зызы Іэтэу с Іэпык Іырэр сиусэ к Іэпс, Ар джы мэзи шъофи къызэ Іэпахын. Къушъхьэмэ къэгъагъэр бэу къащы-33 Ivex

Лъэгуахэм налэу Лабэ зыщегъэщ.

ЕгьэшІэрэу сэ Кавказыр къыхэсэх, Ащ ипсыхъуи имэзи сямызэщ!

Хьатикъое мэзым бжыхьэр щэшіэт

Хьатикъое мэзым бжыхьэр лыдэу щэшІэт,

Ошъочапэр шхъуант Ізу псылъэбанэмэ

Чъыг пкlашъэмэ осэпс шэплъыр ахэш Іагъ,

Бэджыхъ ІудэнакІэр пэрэжъыем пы-

Гъогубгъу уцхэм шъхьащэ аш Іэу загъэш южь, Хьамышхунт Іэр пчэдыжь тыгъэм пэ-

джэгужь. Мые чъыгым жьым мэ ІэшІур хе-

тІупщыхь, Мы гъожьышэу зигъо хъугъэр къы-

тІоплъыхь. Чъэпыогъу мазэм лъэшэу шэкюныр

икІас, Пэнэ куанди, кІэйи, Іуашъхьи ашъ-

хьарэхь. Бэджэжьыеу дышъэ плю тыдэ щыс?

Гъунэ зимы Іэ губгъор бжыхьэм зэпекІухь.

Къефэхрэ пкашъэм гумэк макъэ хэІукІ,

Мары зэрыджаем бэгьуагьэу уюк! — Къыпык Іагъэр одыджынэу пэублэбл, Чъыг шъэджашъэм ышъхьэ зыухъытыгъэр бжабл.

Пшэхъолъэ хэгъчашъхьэм гъэмафэр шІокІуагъэу,

Гъэжъыер игуапэу хьак Іэу регъэблагъ.

Гъэбэжъу бжыхьэм ичыматэ аушъа-

Бзылъфыгъэмэ анэгу машlov зэкlэнагъ.

Къыблэ чІыпІэу сигупс

Сегупшысэ. Сыд зыдэсхьрэр, сыд къесхьак Ірэр?!

Губгьор, гъэбэжъу хьасэр сэркІэ джэнэт.

Іофым есэжьыгь сІитІоу лыргъужъ закІэр,

Сыгу укъиплъэмэ, гохьэу огур щэшІэт.

Нитюу мэшютэпым шъофыр зэпап-

Чым теіэтыкіыгьэу тиунэ зэпэнэф. ПчыкІэр зыщыджэгурэр сихэгъуашъхь, Чэпэ зэхэогъум усэхэр дэчэф.

Сисатырхэм зэкІэ сэркІэ псэ апыт, Пцелы чъыг пкашъэхэм шъабэу зэ-Іэпах...

Къыблэ чІып Іэ гъэбэжъульэу зэ Іэпыт, Сыбгъэгу ущызгъаш loy, зэк lэми уанахь дах!

Чъыгаер

Сычъыгай. Синэплъэгъу ит уашъор. Мары гьогу бгьуит ум унэхэр к Іэрыт. Слъапсэ зы ыгь чыопс шхъонт ашьор ЧычІэгьыпсым ыгьэшьокІэу сэ къыс-

Сычъыгай. Огъуми, лыгъу-лыстми Бзыу цІыкІухэр сыбгъэ кІэсхэу сэухъум.

Пчыкіэр хъопскіэу сашъхьагьы къыщыстми,

ЧІыльэр синыбджэгьушь, сыдэу ар сщыхъун!

Къин Іаджи санэгу кІэкІы — сыушъэфрэп,

Ау нэмык щы Іак іэ сыфэяхэп. ЧІым шъхьафитэу слъапсэ щыуб-

Къэзэкъ шыоу ащ сытеубгъуагъ.

Ипсы щалъэ тыгъэр хэс

Щагу псынэбжъэ Іупэр псыц лъэгу, Тыгьэ бзыйхэр ышъхьагьы щэджэгу. Пшъэшъэжъыер къакlо — цlыкly, од, Фэсакъыпэ, панэм тетым фэд. Ащ ильаб-льабхэм псынжьыр къяпкІы,

Къыхьрэ псы щальэр къехъыльэкІы. Псылъэбанэмэ защеухьэ,

Чъыгхатэм сакъэу къыдекlухьэ. Иджэнэ къолэн ащ осэпс закІ,

Пцел къутамэр Іаплікіэ къыпэгъокі, Къак ю пшъэшъэжъыер, мэгушюпс — Псы щальэу ащ къыхьрэм тыгьэр хэс!

ШЭКЮ Абрек.

🔷 къоджэ щыіакіэр

Ащ акъыл **ищыкіагъ**

Унагъор зэгурыбгъэІоным, унагьо пшІэным бэ Іофэу апылъыр. Ар икъоу амышІэу, куоу емыгупшысэхэу ыкІи фэмыхьазырхэу телъэдэгъэ ІофкІэ къэзыщэхэрэр щыІэх. Джащ фэдэ къабз, кlалэм апэ нэlуасэ зэрэфэхъугъэм тетэу шІулъэгъуныгъэшхо фишіыгъ къышіошізу дакІохэрэр пшъашъэмэ ахэтых. ГухэкІыр, кІалэхэми пшъашъэхэми, гум рихьырэмрэ шlулъэгъумрэ зэрэзэхагъэкІуакІэхэрэр ары. Ащ тетэу псынкІэ ІофкІэ зэрэщагъэхэм сыда нэужым кІэухэу афэхъурэр?

Афэхъурэр нафэ: бэрэ зэ-

кІымыгъугъэхэу зэрэщагъэхэр зэхэкІыжьых. Сыда ушъхьагъу ашІырэр? Нахьыбэмэ аюрэр зэтефэ: яшэнхэр зэтекlых, язекіокіэ-шіыкіэхэр зэфэдэхэп, зэфэгубжых.

Джары икъоу узэрэшІэн зыкІыфаер. Унагьор зэгурыбгьэІоным акъыли уахъти ищыкlагъ. А акъыл-амалыр зыlэкlэлъ зэшъхьэгъусэхэм яунагьо зэдэlужьэу, зэгурыІожьэу мэпсэу, мэлажьэ. Ары зыкlalуагъэр: «Шlугъомэ апшъэр зэгурыlу». Адыгэ къуаджэхэм адэсых ліэшіэгъуныкъо е нахьыбэ хъугьэу зэдэпсэурэ зэшъхьэгъусэхэу, зидунэе-

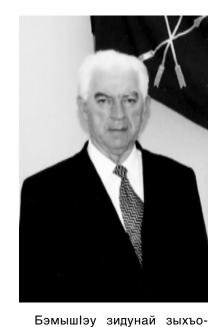
тетыкІэ дахэхэу унэгьо зэгуры-Іожьхэр зиіэхэр, щысэтехыпіэхэр. Уяхъопсэнэу щыт ащ фэдэ зэшъхьэгъусэхэм: анахьыжъхэр ятхьаматэх, яупчІэжьэгъух, унэгьо дахэхэр яІэх, зэдашІэрэр шІэхы, зэдашхырэр ІэшІу. Ащ фэдэ унагъу сыкъызытегущы!эмэ сшІоигьор. Мы унагьом ехьылІагьэу гущыІэ дэхабэ къуаджэу АдыгеякІэм ыкІи нэмыкІ чІыпІэхэм ащаюу зэхэпхыщт. ШъхьэкІэфэныгъэ афашІэу зыцІэ къыраІохэрэр зэшъхьэгъусэхэу Иныхъу Юрэрэ Хъарыетрэ арых. ЛІэшІэгъуныкъо хъугъэу зэкІыгъу нэбгыритІумэ яхьылІагъэу тхыгъэхэр ыкІи сурэтхэр район гъэзетэу «Согласие» зыфиlорэм къырагьахьэхэу хъугьэ. Зэшъхьэгъусэхэр зызэкІыгъухэр илъэс 50 зэрэхъугъэр игъэкІотыгъэу хагъэунэфыкІыгъ мы илъэсым ичъэпыогъу мазэ. Иныхъу лІакъом игушЈуагъо ыкІи зэшъхьэгъусэхэм ямэфэкІ хагъэунэфыкІынэу яІахьылхэр къызэІукІэгъагъэх, район администрашием Бжыхьэкъоежъ къолжэ зэхэт псэупІэм ыкІи ЗАГС-м къарыкІыгъэ ліыкІохэр а Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх.

— Узэгурыlоу, узэдэlужьэу ыкІи шъхьэкІафэ зэфэпшІэу узэдэпсэуным нахь насыпыгьэ щымыІзу плъытэ хъущт, ыІуагъ зэшъхьэгъусэмэ зафигъази районым ипащэ иапэрэ гуадзэу Ярахмед Ярахмедовым. - Илъэс 50-у шъузызэкІыгъум къыкіоці шъуигъашіэ къинхэр, гумэкІыгъохэр къыхэфагъэх.

Ахэр шъоркІэ ушэтыпІэхэу щытыгьэх. Унагьом иІофхэр зэпымыфэхэу е къызэщыкъохэу уахътэ къыхэкІы хъумэ, зэшъхьэгъусэхэр зэфэгубжыхэу, зым адрэр ыгъэмысэу мэхъу. Тэ тызэрэщыгъуазэмкІэ, шъо шъузэгъусэу, шъуlэхэр зэкlэдзагъэхэу Іофыгъоу къэтэджыхэрэр зэшюшьохых. Шъузэгурыюу, шъуишІулъэгъу мыкІуасэу джыри илъэс 50 зэдэжъугъэшІэнэу сышъуфэлъаю.

Джащ фэдэу зэшъхьэгъусэхэм афэгушІуагьэх Бжыхьэкъоежь къоджэ зэхэт псэупІэм иадминистрацие ипащэ игуадзэу Бэджэшъэ Адам ыкІи район ЗАГС-м иІэшъхьэтетэу ШІуцІэ Маринэ, нэпэеплъ шІухьафтынхэри аратыгъэх.

ХЪУЩТ Щэбан.

жьыгъэ, Адыгеим икІэлэегъа-

джэхэми, зэкІэ ащ щыпсэу-

хэрэми дэгъоу ашІэщтыгъэ

Быжь Сыхьатбый Хьасанэ

ыкъор, джащ фэдэ цІыфэу

сым къуаджэу Фэдз къыщы-

хъугъ. Заом илъэхъани, зэо-

уж илъэсхэми къоджэдэсхэм

щыІэкІэ къинэу апэкІэкІыгъэр

ицІыкІугъом къыщегъэжьагъэу

ышъхьэкІэ ыушэтыгъ. Геолог

хъу шІоигъуагъ. Ау зиунагъо

щапіущтыгъэ ятэжъэу Щыко

Масхьуд кІэлэегъаджэм нахь

сэнэхьатышІу дунаим зэрэте-

мытыр ренэу къыриющтыгъэти,

якъуаджэ имызакъоу, зэрэ Ады-

гееуи лъэшэу щалъытэщтыгъэ

ятэжъ ишІоигъоныгъэ фигъэ-

цэкІагъ. ВКП(б)-м и Адыгэ хэку

комитет исекретарэу Быщтэкъо

Масхьаб зипэшэгъэ купым

хэтэу Адыгеим илэжьакІохэм

яахъщэкІэ агъэпсыгьэ авиаэс-

кадрильеу «Адыгейский осо-

авиахимовец» зыфиlорэр Дзэ

Плъыжьым идзэкІолІхэмрэ ико-

мандирхэмрэ 1944-рэ илъэсым

Тбилиси щятыжьыгъэным хэлэ-

жьагъ. М. Щыкомрэ я 50-рэ

илъэсхэм яублэгъу Адыгэ кІэ-

лэегъэджэ училищым идирек-

торэу щытыгъэ М. Быщтэкъомрэ

зэрэзэныбджэгъугъэхэм япхы-

гъагъэ фэдэу къысщэхъу Фэдз

гурыт еджапІэр къэзыухыгъэ

Сыхьатбый Адыгеим иеджэпІэ

етыда — мышыша мехтыдеп

кІэлэегъэджэ училищым зэрэ-

1956-рэ илъэсым училищыр

С.Хь. Быжьыр 1937-рэ илъэ-

щытыгъ.

Быжь Сыхьатбый

тыгу илъыщт

ГущыІэгъу узафэхъукІэ уишІэныгъэхэм къахэзыгъэхьорэ цінфхэр щыіэх. Ахэр хьалэлых, къыбдеlэнхэм, укъызэхашlыкlыным сыдигъуи фэхьазырых, щыІэныгьэм ущызэутэлІэрэ Іофыгьо зэфэшъхьафхэм язэшохынкіэ шысэтехыпізу щытых.

тутым ифизмат изаочнэ отделение шеджэ.

1961-рэ илъэсым Кощхьэблэ районым икомсомольцэхэм ащ цыхьэшхо къыфашІышъ, ВЛКСМ-м ирайком иапэрэ секретарэу хадзыгъ. Зэхэщэн Іофтхьабзэхэм язехьанкІэ ащ амалышхохэр зэрэlэкlэлъхэр мыщ къыщылъэгъуагъ ыкІи бэ темышІэу районым икомсомол организацие Адыгейми, Пшызэ шъолъыри яанахь комсомол организацие пэрытхэм ахалъытэу рагъэжьагъ. Къуаджэхэм адэс кІэлэцІыкІухэр кІэлэеджэкІо производственнэ бригадэхэм нахьыбэу ахэщэгъэнхэм а лъэхъаным комсомолым лъэшэу ынаІэ тыригъэтыщтыгъ. Мэкъу-мэщым щылэжьэшт специалистхэр къэзытыгъэхэр а бригадэхэр ары. Гурыт еджапІэхэр къэзыухыхэрэр колхозхэм яахъщэкІэ хэгъэгум мэкъу-мэщымкІэ иапшъэрэ еджэпІэ анахь пэрытхэм, стипендиехэр аратызэ, гъомкіэ колхозым итхьаматэу ащарагъаджэщтыгъэх. Стипендие

ралыгьо кіэлэегьэджэ инсти- кіуагьэм специалист шъхьаіэхэри, зэкІэ подразделениехэм япащэхэри, колхозникхэри, къоджэдэс ныбжыкІэхэри хэлэжьэгьагьэх. Къуаджэм культурэмкіэ и Унэ чіыпіэ нэкі иіэжьыгьэп, ціыфхэр дэхьапіэхэми адэтыгъэх.

> Зэlукlэм ипрезидиум хэсыгьэх ВЛКСМ-м и ЦК-рэ и Краснодар крайкомрэ яюфышіэхэр, ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарэу К.С. Гощэкъор, колхозэу Лениным ыцІэкІэ щытым итхьаматэу А.Къ. Беданэкъор, комсомол организацием исекретарэу М.Хь. Лъоснакъыр, механизатор, чэмыш, звеньевой ныбжьыкІэхэр.

> Мы зэјукјэм зы Іофыгъу къыщаІэтыгъэр — мэкъумэщ мэхьанэ зиІэ лэжьэкІупІэ пстэури федэшхо къатэу лэжьыгьэн зэрэфаем июфыгъу ары. ВЛКСМ-м ирайком иапэрэ секретарэу С.Хь. Быжьым а зэlукlэр зэрищагъ. Мы Іофы

афэкІорэ Джэпсальэу Лениным ыцІэкІэ щыт колхозым икомсомольцэхэмрэ иныбжьыкІэхэмрэ къашІыгъэр, пстэуми къыдырагъаштэзэ, мы зэlукlэм щаштагъ. Мэкъумэщ мэхьанэ зиІэ лэжьэкІупІэ пстэуми ялэжьэн ныбжьыкІэхэр чанэу къыхэгъэлэжьэгъэнхэ зэрэфаем а Джэпсальэр фэгьэхьыгьагь. Фэдз щыщ ныбжьыкІэхэр кІэгъэрэп. Джащ фэдэу ансамблэ цІэрыІоу «Жъыури» (пащэр ГъукІэ Замудин) зыщызэхащагъэр мы гимназиер ары. Гимназием хэт кІэлэцІыкІу музыкальнэ еджапІ у Андзэрэкъо Вячеслав зипэщагъэр кІэлэеджэкІуишъэ пчъагъэмэ къаухыгъ. Адэ ащ фэдэ зэпырыкІыгьо лъэхъаным нэбгырэ 800 фэдиз зыщэ-зыплІэ бгъэшхэныр псынкІэгъуагъа? Ащ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр зыпкъ къикІыщтыгъэр, хъызмэт Іофхэм апыльыгьэр кІэлэегьэджэнымкІэ

Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэщыриіэхэм фэші ащ медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиюрэр къыфагъэшъошагъ.

щакІо зыфэхъугъэ Іофым игъэкІотыгьэу тихэгьэгу щытегущы-Іагьэх, ар С.Хь. Быжьым ишІуагьэу зэрэщытым щэч хэлъэп.

1965-рэ илъэсым С.Хь. Быжьыр Фэдз дэт гурыт еджапІзу N 25-м ипащэу агъэнафэшъ, 1976-рэ илъэсым нэс ащ щэлажьэ. РСФСР-м гурыт еджапіэхэмкіэ изаслуженнэ кіэлэегъаджэ ар мыщ щэхъу, ащ пэщэныгъэ зыдызэрихьэрэ еджапІэр Адыгеим иеджэпІэ анахь дэгъухэм ахалъытэу рагъажьэ. 1976-рэ илъэсым С.Хь. Быжьыр Мыекъуапэ къащэжьышъ, хэку гъэцэкІэкІо комитетым народнэ гъэсэныгъэмкІэ иотдел иинспекторэу, етІанэ 1978-рэ илъэсым хэку еджэпІэ-интернатым идиректорэу агъэнафэ.

А лъэхъаным хэгъэгум иеджэпіэ-интернатхэр чіыпіэ къин иуцогъагъэх. ЕджэпІэ пэрытэу щытыгъэхэм пlугъое кіэлэеджакіохэр ащырагъаджэу рагъэжьэгъагъ. Нэмык екіоліакіэхэр къэгъотыгъэнхэ фэягъэ. 1991-рэ илъэсым С.Хь. Быжьыр кіэщакіо зэрэфэхъугъэм тетэу, еджэпІэ-интернатыр зишіэ шіэгъошіухэр зыщырагъэджэщт Адыгэ республикэ гимназие ашІыжьыгь. Ащ щеджэ зышІоигьохэм япчъагъи къыхэхъуагъ. С.Хь. Быжьыр илъэс 20-рэ мы еджапІэм ипэ-

Адыгеим къашъохэмкІэ икъэралыгьо академическэ ансамблэу «Налмэсыр» зэкІэми ашІэ. Ау мы ансамблэм республикэ гимназием лъапсэ зэрэщидзыгъэр бэмэ ашІэкІэ тыгуопытышхо зиlэгъэ, пэщэ дэгъоу щытыгъэ С.Хь. Быжьыр ары. Адыгеим иеджакІохэр, лъэпкъэу къызыхэкІыгъэм емылъытыгъэу, кІэлэцІыкІу пстэури апэрэу адыгабзэкІэ езыгъаджэхэу зыублэгъагъэхэм зэу гимназиери ашышыгь. Ильэс къэс жъоныгъокІэ мазэм гимназием иІофышІэхэм ягьэххагьэхэм цІыфхэр республикэ филармонием нэІуасэ щафашІыщтыгъэх.

Егъэджэн Іофыр зегъэтІылъыжь нэуж С.Хь. Быжьыр Пшызэ медицинэ академием и Адыгэ къутамэ щылэжьагъ, илъэс заулэ директорым хъызмэт ІофхэмкІэ игуадзэу щытыгь.

С.Хь. Быжьыр ныбджэгъушІоу щытыгь, иныбджэгъухэр сыдигъуи ыгъэлъапІэщтыгъэх, афэшъыпкъагъ. иvнэ хьакlэкlvапІэщтыгъ. Бысымгуащэу Эмми хьакІэхэм сыдигъуи нэгушІоу апэгъокІыщтыгъ, ишъхьэгъусэ пкъэушІоу иІагь.

Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэщыријэхэм фэші ащ медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфијорэр къыфагъэшъошагъ. НыбжыкІэзэ С.Хь. Быжьыр коммунистхэм япартие хахьи, илъэс 50-м ехъурэ ащ исатырэхэм ахэтыгь. КПРФ-м и ЦК и Президиум иунашъокІэ коммунистэу С.Хь. Быжьым медалэу «Партийная доблесть» зыфиюорэр къыфагъэшъошагъ. Фэдз щыпсэухэрэр ащ рыгушхощтыгъэх ыкІи лъытэныгъэшхо фашІыщтыгь.

АЦУМЫЖЪ Казбек. Тарихъ шіэныгъэхэмкіэ доктор.

Сыхьатбый ныбджэгъушіоу щытыгъ, иныбджэгъухэр сыдигъуи ыгъэлъапіэщтыгъэх, афэшъыпкъагъ, иунэ хьакіэкіуапіэщтыгь.

къызэрыкІомэ анахьи ахэр зэрэнахь иныгъэхэр къэlогъэн фае. Ахэм ащыщыбэхэр нэужым колхозхэм, совхозхэм

Іоу зэхэпхыщт комсомолым членскэ взносхэм яугъоин нэмыкі ымышіагъэу. Ау Іофыр ащ зэрэтемытыгьэр къэсыушыхьатыным пае а лъэхъаным комсомольцэхэм Іоф зэрашІэштыгъэм игугъу къэсшіы сшіоигъу. 1961-рэ илъэсым ишэкІогъу мазэ комсомол зэlукlэ шъхьэихыгъэу къуаджэу Фэдз щы-

А.Къ. Беданэкъом игъэкІотыгъэу доклад къышІыгъ. Нэужым колхозым иветеранхэу М. Гъэунэм, Хь. Тыуарым, звеньевойхэу Р. Болэкъомрэ М. Тыуарымрэ, механизаторхэу М. Хьамыкъомрэ Н. Псэунымрэ, комсомол организацием исекретарэу М. Лъоснакъым псалъэхэр къашІыгъэх. Джащ фэдэу ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарэу К.С. Гощэкъори, нэмыкІыбэхэри мыщ къыщыгущы агъэх.

къызиухкІэ, икъоджэ гупсэ къегъэзэжьышъ, физикэмрэ хьисапымрэкІэ кІэлэегъаджэу Іоф ешІэ. Ащ дакІоу Адыгэ къэязэхэщэкІо цІэрыІо хъугъагъэх. Непэ «политик» заулэмэ къа-

> Советскэ Союзым икомсомольцэхэмрэ иныбжыыкІэхэмрэ

чІэхьэгъагъэр.

лъэпкъ искусствэр

Умарэ ижъуагъо кІуасэрэп

Тхьабысымэ Умарэ ымышІэу е ыцІэ зэхимыхыгьэу Адыгэ Республикэм цІыф исэп піоми, сэ сишіошікіэ, хэукьоныгьэ хьущтэп. Рыгушхохэу ыкІи агьэльапізу ащ ыціз кьаіо, ищы і эныгь эгьогу ехыліагь эу статьях эр, гукъэкІыжьхэр къатхых.

Умарэ анахь гущыІэ фабэхэр фэзыlохэрэр, ыцlэ дахэу къэзыІохэрэр Іоф дэзышІагъэхэр, искусствэм щылажьэхэрэр, культурэм иlофышlэхэр ары. А зэпстэур къызыхэкІырэр Тхьабысымэ Умарэ зэлъашІэрэ

композиторэу, орэдыюу, пщынаоу зэрэщытыгъэр ары. Орэд къы о зыхъук на дыригъаштэзэ, аккордеоным еощтыгьэ. ЦІыфхэм дэгъоу къашІэжьы Умарэ пщынэр «къызэригъэгущыІэщтыгъэр», ипщынэ макъэ

джыри зэхахэу къашіошіы. Иорэд къэlуак! Уедэlу зэпытыгъэкІи уезэщыныгъэп, мэкъэ чан шІагъо иІагъ.

Умарэ къызыхъугъэр шышъхьэІум илъэс 95-рэ хъугъэ. Адыгэ музыкальнэ культурэм изыкъегъэІэтын композитор цІэрыІом иІахьышІу хишІыхьагъ. Къызыхъугъэм ипэгъокІэу республикэм ирайонхэм зэlукlэгъухэр, шІэжь пчыхьэзэхахьэхэр, концертхэр ащызэхащэх, композиторым ищыІэныгьэ гьогу ехьылІагьэу гукъэкІыжьхэр ныбжьыкІэхэм къафаІуатэ, гущы-Іэгъу афэхъух. Лъэуж дахэ адыгэ музыкальнэ культурэм къыщызыгъэнэгъэ композитор ціэрыюм ехьыліэгьэ фестивальзэнэкъокъу район гупчэм къуаджэу Тэхъутэмыкъуае бэмышізу щыіагь. Ащ ыціагьэр «Тыгъэм сэ сыфэусэ».

Фестиваль-зэнэкъокъум щыхагьэунэфыкІыгь Умарэ ыусыгьэ орэдхэр тиреспубликэ имы-

закъоу, адыгэхэр зыщыпсэурэ хэгъэгүхэм зэращызэлъашІэхэрэр, шІу зэращалъэгъухэрэр. Умарэ итворчествэ зыкъызыщызэІуихыгъэр зэоуж илъэсхэр ары. Я 50 — 80-рэ илъэсхэм композиторым иорэдхэр ренэу Адыгэ радиомкІэ къатыщтыгъэх, мэфэкІхэм, пчыхьэзэхахьэхэм, концертхэм ащыжъынчыщтыгъэх. Умарэ иорэдхэр тэ тилъэхъани къаlох, ахэр бэгъашІэ хъугъэх. Ащ ишыхьат концертхэу, фестивальхэу, зэнэкъокъухэу республикэм щекІокІыхэрэр.

Тэхъутэмыкъуае щыІэгьэ фестиваль-зэнэкъокъум бэ орэдыІоу хэлэжьагъэр. Фестивалым и Гран-при ХьакІэцІыкІу Майе фагъэшъошагъ.

ХЪУЩТ Щэбан.

Узыфэныкъор **огъоты пшІошІыми,** ащ лыеу хэлъыр

хэпхыныр псынкіэп

(КъызыкІэлъыкІорэр шэкІогъум и 18-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

хакіом иіофшіэн къиныбэу хэлъхэм анахь къиныр а къупшъхьэ шъхьаіэми, къутамэу ащ гокіхэрэми «лы» къатыригъэкіэныр ары, ащ нахь іофыжь, къупшъхьи ли зэфэдэзэфэшіоу зэгъэкіугъэми, ахэм псэ къапигъэкіэжыныр. Пчэгъур чіэосэкіэ чэу хъурэп ныіа, ащ чы дэудзыжьын фаеба, ар Сэфэр ымышіэу щытэп, ауми, пчэгъоу чіэсэгъахэр чы димыдзыжьэу къыгъанэу къыхэкіы.

«Гум хапкІэрэр хэкІыжьрэп» - повестым ар шъхьэ фишІыгь, ауми, а геройхэм ащыщэу зы нэбгырэ закъуи адрэмэ ащыщ горэ ыгу хэпкlагъэу, ашыкъ фэхъугъэу хэбгъуатэрэп. Ащи лъапсэ иІ: шІульэгъур шІульэгъу шъыпкъэмэ, къин шІу зылъэгъурэм къыфимыхьынэу амал зимыІ, сыд фэдизэу шІу зэрэлъэгъухэрэр зэфэхьалэлхэу, зэфэсакъыжьхэу зэфыlухыгъэхэми — ар шІулъэгъум иприродэу щыт. А къиныр пэкІэкІыгъэу тигеройхэм ахэтэп, арэу зыщыткіэ, а шіулъэгъум къыпкъырыкІыгъэ Іофхэу тхакІом зыфиІохэрэр штэгъуаех – героим къин зыпилъэгъуагъэр къин ІофкІэ тхылъеджэми къынэсыщт, а къиныр сатырым къыщымылъэгъуагъэ зыхъукІэ, гум чІыпІэ щиубытын ылъэкІыщтэп. Анцокъорэ Джэнэтрэ яшІульэгъу ыкъутэпэнэу Заринэ зыфежьэм, а шІульэгьур «зэрэиныр, зэрэльэшыр» тхылъеджэм ыштэгъахэу щытмэ, ар трагедие иным пыуцуагъэу хъущтыгъэ, «псыхъошхор къиугъ, мэшІошхом зыкъиІэтыгъ» oloy куо-хьау ошІыкІэ, псыхъошхуи, мэшІошхуи Іэгьо-благьом имытыхэмэ, ахэм къинэу, трагедиеу къахьын алъэкІыщтыр тыдэ къикІыщт?

«ШІулъэгъуныгъэр мысэмэркъэуи, уліымэ укъычіигъэкіын» — народым ыусыгъэ орэд горэм хэт. Ар Сэфэр ымышізу Сэфэр къыгурыюмэ сыд фэ-Іуагъ? Олахьэ, фэІуагьэ щымы!. Пшъашъэм игущыГэкІэ шІупъэгъур къызэрэбгъэлъэгъон фаер тхакюм къыдгурегъаю: «Угу ихъыкІрэр пшъашъэм ебгъашІэ пшюигьоу уфэтхэ. Ар гум нахь зылъыІэсыщтыр шъыпкъэм пэблагъэу, гум къикІэу щыты зыхъукІэ ары.

ШІулъэгъуныгъэ ин зэрэщыІэр щызгъэзыеу арэп, ау сыд фэдэу о къызэбгъэкІоу къэптхыгьэми, сшюшь хъурэп апэрэ льэгьугьом кlалэм е пшъашъэм егъашІи щымыгъупшэжьын шІулъэгъуныгъэ фишІыгьэу. УкІалэмэ, пшъэшъэ дахэ плъэгъугъэмэ, угу рихьын ылъэкІыщт, ащ фэд пшъашъэри. Ау ар джыри шІулъэгъуныгъэп, шІулъэгъуныгъэм икъежьапІ ныІэп. Ар зыфэдэр къэгъагъэр ары. Къэгьагьэр гьатхэм дахэу къызэ-Іуехы, бжьэхэри тезэрэгъэбанэх, ау ащ чылапхъэ къытыным пае уахътэ ищыкІагъ. А уахътэм къыкlоцІ а къэгъагъэр къызпык агъэм ощхышхуи, ошъуи, тыгъэжь стыри ыпэкІэ къикІынхэ ылъэкІыщт. А зэкІэ зызэпичышъукІэ ары ежь фэдэ лъэпкъыр лъызыгъэкІотэщт чылапхъэм зылъыІэсышъущтыр. Джащ ехьщыр шІульэгьуныгьэри. Ащи егъашІи пщымыгъупшэжьынэу угу щытІыргъоным пае уахътэ ищыкІагъ. А уахътэм къыкІоцІ зызэрэуушэтыжьын гушІуагъоу, гумэкІыгъоу, къиныгъоу уапэ къыщифэхэрэм зыкъямыгъэуфэу, ахэр зэпыпчыхэзэ шІулъэгъуныгъэ иным уекіун фае. Зэльэгъугъокіэ пшІырэ шІулъэгъуныгъэр, сэ сишІошІыкІэ, бэгъашІэ хъущтэп, ІэшІэхэу къызэрэкІуагъэм фэдэу псынкі эуи кіодыжьыщт. Джары, НахьыкІ, а Іофым сэ сызэреплъырэр. Арышъ, уиписьмэ къиптхэгъэ гущыІэхэр сшІошъ зэрэмыхъугъэм пае угу къысэмыгъабгъ, нэмыплъи къысэмыт».

энэшъу Сэфэр шІулъэгъуныгъэр къызэригъэлъагъо

апэрэ нэкіубгъом щыублагъэу кізухым нэс «къзугупшысыгъэ» герой: авторыр фаети, ащ гурыт еджапіэр дэгъу дэдэкіз къыригъзухыгъ (юф зыдимышізжьзу,

джэгъу Адамэр къеушъыи, къегыи: «- А зыкъом фэбэгъон, къыбгурыІон фаеба ліагъэр къэбгъэхъужьын зэрэмылъэкІыщтыр. Джэнэт чІэунагьэ пае, о ущыІэн фаеба, псэогъу уимыlэу уигъашlэм ухэтыщта?» Ар гупшысэ тэрэз, гупшысэ рэхьат фэдэу пштагъэми, Анцокъо ащ джэуапэу ритыжьрэм угу ыгъэулэурэп, аужыпкъэм ущхы пшІоигьоу уешІы: «СэркІэ Джэнэт щыІ, — ымакъэ пкъыеу джэуап къытыжьыгъ Анцокъо, — сыщэІэфэ щыІэщт». Овод фэдэхэу, Павел Власовым фэдэхэу «революционер» зыфатіохэрэм къаіорэ гущыіэм фэд Анцокъо къыІорэр

гъэукІыгъэ фэдэу ары... Ан-

цокъо ар гугъу фэхъугъ, иныб-

ТхакІом иІофшІэн къиныбэу хэлъхэм анахь къиныр а къупшъхьэ шъхьаІэми, къутамэу ащ гокІхэрэми «лы» къатыригъэкІэныр ары.

уахътэ тыримыгъэкІуадэу, сыджэгун ымыюу е пшъэшъэ юфхэм сапылъын ымыlоу), арышъ, кІэлэ дэгъу хъунымкІэ (дэгъоу еджэгъэ пстэури кІэлэ дэгъу мэхъоу сэ сюрэп) къежьэпіэ дэгъухэр иІагъэх; фаети, авторым ар «вузым» чІигьэхьагъэп (мылъку уимыlэу пкlэ иlэп ыІуи); вузым зычІэмыхьэм, авторыр фаети, Нахынкіэ ешъокіотыгъуакІо, аужыпкъэм, укІакІо хъугъэ; НахьыкІэ тэ тымышІэу дэгъу горэхэр хэлъыгъэн фае, армырмэ, пшъэшъэ хъазынэу Рузанэ ар шІу къылъэгъущтыгьэп (НахьыкІэ а пшъашъэр шІу елъэгъу пІонэу зы лъэныкъо закъо гори текстым къыхэщрэп); авторыр фаети, «шlэх шъыпкъэу» зыхэхьэгъэ тыгъуакІомэ, емынэгуежьхэу, аукІи ыуж икіыжьыгъэх. Щымыіэ НахьыкІэр (Рузанэ нэмыкІэу, ари къэшІэгъуай шІу зыгорэм елъэгъуми, емылъэгъуми?) шly зылъэгъурэр янэ закъу, хэохапкІэу ятэ текстым къыхэхьэ, хъурэм щымыщым фэд, ренэу «адрэ унэм» исэу ары къызэрэпщыхъурэр. «ТыгъужъыукІы» икупэу ар зыхэхьагъэми ащыщ хъугъэ-мыхъугъэр тлъэгъурэп (авторым игущы) тапашъхьэ итыр), арэу зыщыткіэ, Нахьыкіэ къехъуліагъэми ащ фэдизэу тыгу ыгъэузырэп: укlакІомэ ахэхьагъэми, ахэмэ зэрафэмыдэр, ахэхьагъэми, ахэзэгъэн зэримылъэкІыщтыр тхылъеджэм къабылэу ымыштэмэ, «дэгъу, ифэшъуаш къехъулІагъэр» ыІощт. Сэфэр къыгъэлъэгъорэ цІыф шэнхэр «мыщ фэд» зыфэпІощт схемэм илъых, ащ къэбарыри (сюжетри) «мыщ фэд» піонышъ, пштэн фаеу чІыпІэ урегъэуцо.

ШІульэгьуныгьэ Іофхэр мы романым зэрэщыгъэуцугъэхэри зэрэщызэшІохыгъэхэри пштэн плъэкІынэу амал зимыІ. Заринэрэ Анцокъорэ яшІулъэгъуныгъэ зэмыхъум, къыпыкІыгъэр шъулъэгъугъэ: Заринэ шІу слъэгъугъэ, ау сыфаеп, сэ джэнджэш хэмылъэу шІу слъэгъугъэр Джэнэт, elo Анцокъо: лъэныкъуитІуми пшІошъ хъунэу ахэлъыр макІэ, хъугъэшІэгьэ «шІагьохэу» къэхъурэмэ Джэнэт ахэкlуадэ — ошlэдэмышізу машинэр къеутэкіы, укІыгъэ хъугъэ, авторым къызэриІорэмкІэ, Заринэ аришіульэгьуныгьэм фэші къзіуагьз зыхъукіэ, ар сэмэркъзуми фэдэп, нахь зыфэдэр мыскъар, зыфапіорэм уасэ фэмышізу, тізкіу удэхьащхы фэдэу а гущыіэхэр зэхэохых. Ащ фэдэ гущыіэ нэкіхэр къзущынхэу амал зимыіагь Анцокъо Джэнэт шіу ыльэгьугьэу авторым тшіошь ыгьэхъугьэмэ, бзыльфыгьэ ныбжьыкізу фэхыгъэр тыгу хэкіы (ары авторыр зыфаер), ау фэхыгъэ бзыльфыгьэр тыгу щыщы ышіынэу авторым иамал къыхьыгьэп.

Ар зэп къызэрехъулІэрэр Пэнэшъу Сэфэр — шІулъэгъуныгъэу зэкІэмэ алъапсэр къытхыхьэ зыхъукІэ, а лъапсэр ІэкІыб ешІышъ, шІулъэгъум кіэух дахэ е кіэух Іае иіэмэ («Дахэмрэ Іаемрэ»), ащ тхылъеджэм ынаІэ тырегъэпсыхьэ: «Мэзагьо идэхагьэ сыжэ къыхьэу икъоу къэсІошъущтэп. Ащ идэхагъэ зэрымыры сыхъуным сынигъэсэу сиушхъухьыгъ». Горькэм игерой («Макар Чудра») пшъашъэм идэхагъэ гущы-Іэм къыубытыщтэп, ар скрипкэр арын фае къызэрэптышъущтыр, ыІуагъ. Мэгугъэ кІэлэжъыр: «Ары шъхьаем, сехъырэхъышэжьыщтыгьэп ыгу сырихьыным», ащ дыкіыгъоу етіани, шіошъ мэхъу «ыгу римыхьынэу... урамым щыІукІагъэкІи къыфыремыплъэкІынэу», сыда пІомэ «сыкІэлэ Іэе дэдагь», пхъэшІэмыпхъэшашьо горэм обзэгъукіэ сиуІучІыгъ пІонэу сыкъое-чІэешхуагъ». Квазимодо (В. Гюго, «Собор Парижской Богоматери») нахь теплъаджэ щымы-ІэгъэнкІи мэхъу, ауми, анахь пшъэшъэ дахэу Париж дэсым (Эсмеральда) ар гъусэгъу фэхъугъ. Іэегъэ-дахагъэм елъытыгъэп шІу плъэгъущтыр, кІо ари Іофы шъхьаф, ащ ехьыліагъэу къэпІон плъэкІыщтыр ма-

Къэбарыр къэзы уатэрэр кіэлэ дэй піонэу щытэп, зышіо- дахэп, хэхыгъэуи зышіо ушэп, ау щытми, Мэзагъо шіу ылъэгъугъэшъ, «ыіэ къыригъахьэмэ» шіоигъу. Мэзагъом нэмыкі кіалэ горэ шіу елъэгъу, «Байзэт... лъэпэ-лъагэу пліэ ушъуамбгъоу, ыпчанэ ищыгъэу кіэлэ лъэгъупхъ» — адыгэ къэбарыжъхэм, пшысэхэм къахэк іыгъэу олъэгъу, а сурэтыр тхыгъэ зэфэшъхьафхэм ахэт.

«Мэзагьо сэ синасып къызимыхьыщтыкІэ, ежьыри насыпышІо хъунэу сыфаеп», — elo кІэлэжъым. Сыд ышІэщтыр? Мэзагьо лъыплъэзэ, Іагьоу къегъоты, машинэм редзэ, ещэ Пашковскэм (Краснодар щыщ къуап), фэтэр горэ еубытышъ, тхьамэфэ зытІо ащ щыдырехы: кІэлэжъыр кІэлэ дэгъу, Мэзагъо мыхъун ришІэрэп; тхьамэфэ зытІу тешІагьэу, Іагьоу зегьотым, Мэзагьо «хьапсым» къычІэкІыжьи, ядэжь къэкІожьыгъ. КІэлэжъыр емыкІоу къыдэзекІуагъэпти, ежьыми ащ ыцІэ къыриІуагъэп.

Къэбарыр зэрэрекІокІрэм нэфэшъхьафэу пшІошъ хъун лъэныкъо горэ мы хъугъэ-шlагъэм хэлъэп — кІэлэжъым ишІулъэгъуныгъи пшІошъ зыгъэхъун лъэныкъо горэ хэбгъуатэрэп; Мэзагъо а Байзэтыр шІу ельэгьоу къеІо зэпыт шъхьаем, Байзэтым ежь ащ фэдэ шІульэгъу иІэми тлъэгъурэп, «шlу ылъэгъурэ пшъашъэр» зэкІодым, тхьамэфитІум къыкІоцІ Байзэт ыгу щышІагъи щымышІагъи тлъэгъурэп, тымылъэгъурэр сыдэу хъумэ зэхэтшІэн — Мэзагъо кІэлэжъэу зыхьыгъэм фаепти, Байзэт фэгьэхьыгьэ къэбархэр къыугупшысыгъэ фэдэу, тхылъеджэм имыщык агъэу къэнэх. Байзэт ишІульэгъу зыфэдэр тшІэу щытыгъэмэ, Мэзагъо зэрэзекІорэм логикэу хэлъыр къыдгуры ощтыгъ.

Ау зы хэкІыпІэ дэгъу Пэнэшъу Сэфэр иІагъ: Байзэт зыфэдэр зэрэтымышІэрэм кІэлэжъэу Мэзагъо зыхьыгъэм бэкІэ ар нахь екІункІи мэхъуба зыфэпІон гупшысэ угу къыщегъэущы. ПІопэн хъумэ, Мэзагъо ащ мыхъун ришlагъэп: мыщ дэжьым шІулъэгъу иным имашІо нахь къыщызэкІанэщтыгь: Мэзагьо гьэбыльыгьэкІэ кІожьыгъэми, зыхьыгъэ кІэлэжъым осэшхо фишІын, гукІэгъу филъэгъун ылъэкІыщтыгъ. Байзэт зил Гэужыгъор зэрэтымышІэрэм Мэзагьо ищыІэныгьэкІэ гушІогьо-гузещэ инэу иІэр хьаолые ишІыгъ.

— ин, гумэк**і**ыгъошхо зыпымылъ шІулъэгъу къащыльэгь уагьэп дунэе искусствэм, литературэм ипроизведение горэм (осэшхо уахътэм зыфишІыгъэ произведениехэр ары зыфасlорэр): уишlуанэрэ уикъазгъырырэ ушІоижьхэу, улъыижьыгъэхэу къогъу горэм къодзагъэхэу къолъкІэ, уихатэ лэжьыгъэ бэгъуагъэ къыдэкІэщтэп, уинасыпмэ сабыир икъоу пфэлэжьын, пфэмылэжьмэ, ащ бэлахьэу къикІы хабзэр зэкІэми ашІэ — уздэмылажьэрэр лэжьыгъэ хъущтэп. ШІульэгъур льэныкъуабэкІэ улэжьын фэе Іоф: «сэлэжьы, сыфэсакъы» оІоми, а зэрэулэжьрэр, узэрэфэсакъырэр шІульэгъум ыпсэ хэзыхрэ щэнаутхэу къычІэкІынхэ ылъэкІыщт — шъэфэу хэлъыр бэ. А зэпстэур зэолІэжьырэр шъэф пстэуми шІулъэгъур къиным фэзыщэрэ кочІэшхо ахэлъышъ ары. А кІуачІэр таущтэу тхакІом къыубытыщта? Ар псынкіэп: Монтекки ыкіи Капулетти унагъохэр зэпый шъыхьахь зышІыгьэхэр къалъфыгъэхэм яшІулъэгъу ары — Ромеорэ Джульеттэрэ. УнэгьуитІумэ азыфагу зэшІозэрэбзынхэм нэсэу, къин-хьазабышхо илъы хъугъэ.

ЩЭШІЭ Казбек. (Джыри къыкІэлъыкІощт).

Пэнэшъу Сэфэр шІулъэгъуныгъэр къызэригъэлъагъорэмрэ къызэрэбгъэлъэгъон фаеу хьакъэу ыштэрэмрэ азыфагу

дэдзых ин фэхъу.

щытэп. Рузанэ Нахыкіэ («Бэджэхь») фитхырэ письмэм мары ритхэрэр (кіыхьэкіай, ауми, шъунаіэ тешъудзэмэ сшіоигъу): «Угу къыуиіорэм упымылъэу, пшъашъэу узыфатхэрэр дэхэ дэдэу, пъэш дэдэу шіу плъэгъугъэу піомэ, ыгу нахь урихыным ущыгугъэу гущыіэ пъэшхэм, гущыіэ гъэкіэрэкіагъэхэм уалъэхъузэ отхэ» — аущтэу шіулъэгъум уфатхэмэ зэрэмыхъущтыр пшъэшъэ ціыкіум къыгурэіомэ, ежь Пэнэшъу

рэм рэкьызэрэбгьэльэгьон фаеу хьакъэу ыштэрэмрэ азыфагу дэдзых ин фэхъу. Авторыр е мэгуlащэ, шlэхэу ежьыр кlэухым нэсынэу, тхылъеджэри «кlэух псынкlэкlэ» ыгъэрэзэнэу. Ары шъхьаем, гущыlэхэмкlэ зищыlэныгъэ ухаплъэ пшlоигьо цlыфым насып горэ иlэба, дунаеу зытетым зыгорэущтэу хаплъэба, шlу елъэгъуми цlыфыр шlу зыкlилъэгъурэм гумэкl, гугъэ горэхэр къыритынхэ фаеба. Нахьыкlэ («Бэджэхъ»)

• ТИФЕСТИВАЛЬХЭР

Зиусхьаныр агъэлъапІэзэ хэукъохэба?

ЩыІэныгъэм зэхъокіыныгъэу фэхъухэрэм ціыф къызэрыкіор игупшысэхэмкіэ алъыіэсын елъэкіа? Іор-Іотэжькіэ зэхихырэм, ежь-ежьырэу ылъэгъурэм е къышошіырэм уасэ аритыным фэхьазыра? Щыіэкіэпсэукізу зэсагъэр зэблихъуным тещыныхьэрэм инеущрэ мафэ сыда къырыкіощтыр?

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыцІэ зыхьырэм тхакІоу Хъунэго Саидэ ипьесэ техыгъэу «Зиусхьаныр орэпсэу!» зыфиlорэ спектаклэр режиссерэу, Къалмыкъым изаслуженнэ артистэу, Адыгеим искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу Хьакъуй Аслъан щигъэуцугъ. Музыкэр композиторэу ХьакІэко Алый ыусыгъ. Грузием изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу Исуп Аслъан къашъохэр къыхихыгъэх. Адыгеим культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІзу Даур Людмилэ артистхэм ащыгь шъуашэхэр ыгъэхьазырыгъэх. Спектаклэм епхыгъэ сурэтхэр искусствэм щызэлъашІэрэ Сихъу Рэмэзан ышІыгьэх. Лъэпкъ театрэу И. Цэим ыцІэ зыхьырэм къыгъэлъэгъорэ спектаклэхэм «Зиусхьаныр орэпсэу!» зыфиюрэр гъэпсыкізу иізмкіз афэдэп. Баджэр, цыгъор, блэр, пыжъыр, бзыур, фэшъхьафхэри зэхэпщэнхэшъ, къэбгъэгущы-Іэнхэм, ахэр зэгурыбгъэІонхэм фэшІ сыда ищыкІагьэр?

Зиусхьаным едэГунхэ фаеу зэкІэми алъытэ, ау цыгъом, ролыр къэзышІырэр Къэбэхь Анзор, иеплъыкІэхэр нэмыкІых. Ар гум рихьэу фэпагьэ, ыпкъ ищыгь, Іокіэ-шіыкіэхэр гьэшіэгьонэу къегъотых, яушъыиным фэхьазыр. Блэр гъэдэІогьошІуа? Нэхэе Адам ролым фэгъэзагъ. Адам спектакль пэпчъ зыкъыщигъотын, артистмэ къахэщын зэрилъэкІырэм бэшІагьэу тынаІэ тетыдзагь. ГущыІэм пае, «Тыкъэсыжьыгь» зыфијорэ спектаклэм А. Нэхаим

ымакъэкІи, инэплъэгъукІи хэкІыпІэ дэгъухэр къыщегъотых. Блэм ироль къышІызэ, зыми фэмыдэу къызэрэгущы Іэрэм артистым исэнаущыгъэ къегъэлъагъо.

«Жьы къэшъумыщэу шъукъашъу», «Зиусхьаныр орэпсэу!», «Мыхэм сыд япІуагъэми, сыд япшІагъэми къагурыІорэп», «Нэфынэр слъэгъунэу сыфаеп. Сымылъэгъурэм нахь сегъатхъэ»... Ащ фэдэ гущыІэхэр артистмэ Іупкі у къаіохэ зыхъукіэ, пыжъым иеплъыкІэхэр гурыІогъуаех, ролыр Бэрэкъэе Заремэ къешіы. Нэкlапхэхэр зыкlахынхэу ар фаеп, къечъыхьэ, къызэхэзыхырэр дегъэхы.

Мышъэр, Ахъмэт Артур ролыр къешіы, бгъэдэіоныр іэшіэхэп. Артистыр ролым дэгъоу зэрэхэхьагьэм ишІуагьэкІэ уегьэгупшысэ. Къэхъущтым удэмыгуlэу бзыум къыІорэми уедэІу, Джымэ Заремэ ролым фэгъэзагъ. Ар-

тисткэр пшъэшъэ ныбжьыкІ, къэшъуакІу, ансамблэу «Мыекъуапэ инэфылъэхэм» зэрэхэтыгъэр федэ фэхъугъэу тэлъытэ. Бзыур нэгушІон ылъэкІыщт, ащ дакІоу, къы орэдымк в мэзым хэсхэр ыгъэдэІонхэм фэхьазыр, ау гущыІэ зэпэуцухэм бзыур ахэкІуакІэрэм фэд. Артисткэм псынкІ у зызэригьазэрэм ишІуагьэкІэ нэмыкІхэм алъыплъэнэу игъо ефэ, гупшысэм зэлъикІуным фэхьазыр, ау чъые зышІоигьохэу мэзым хэсхэм дахьыхы.

Чъыгхэм ярольхэр Джолэкъо Рэщыдэрэ Хьакъуй Андзауррэ къашІых. Къобэ-бжъабэх, орэдхэр къаlох, ящыгъынхэр къяшІэкІыгъэхэу, баджэм, бзыум, нэмыкіхэм адэгущыіэх. Баджэр литературэм зэрэхэтымкІэ, уигъэпціэным, ышъхьэ ифедэ ышіэным нахь фэгьэпсыгь, Ацумыжь Тембот ролыр къешІы. ГъэшІэгъоныр цыгьом, А. Къэбэхьыр ролым фэгъэзагъ, изекІуакІ. Ар баджэм кіуачіэкіэ пэуцугъ, ыіэхэр кlaпсэкlэ зэтырипхагъэх, ыгъэхъыерэп. Арэу щытми, баджэм июф къыдэхъуным пылъ.

Шъхьафитныгъэр сыда?

Цыгъор икІэрыкІэу къялъэІу бащэрэ мычъыенхэу, нэкlапхэхэр ІэкІыб ашІынхэу, ау къедэІухэрэп. «Тыгъэм дунаир къыгъэнэфынэу хэта фитыныгъэ езытыгъэр?» бзыум къызэриІогъагъэр угу къэбгъэкІыжьмэ, непэрэ щы-ІакІэм нахь куоу ухаплъэ пшІоигьо охъу. Мэзым ухаплъэу ущэсыкІэ сыда къыбдэхъущтыр? А упчІэр цыгъом къызэриІорэ шІыкІэм спектаклэр къегъэбаи.

ЦІыфыр щыІэным, дэгьоу псэуным фэшІ Іоф зыдишІэжьын, те-

убытагъэ къызыхигъэфэн фае. Режиссерэу Хьакъуй Аслъан спектаклэм псэ къыпигъакІэзэ, тыкъэзыуцухьэрэ дунаим, узэзэгьы мыхъущт пэрыохъухэу тызыlукlэрэмэ гукІэ тарещалІэ. Пыжъыр, чъыгхэр, блэр, нэмыкІхэр къэпшІэнхэу фэпагъэх.

Къиным ущыщынэу, уапэкІэ чыжьэу умыплъэу сыдэущтэу ущыІэщта? Ымылъэгъурэ, ымышІэрэ Зиусхьаныр егьэлъапІэ, ащ фэшъыпкъ. ПшІагъэм урыкІэмыгъожьыныр цыгъом шъхьафитныгъэкІэ елъытэ. Псэ зыпытыр дунаим зэ нахь къытехъорэп. Ахэр къыдилъытагъэх, ау цІыф зэхэтыкіэм укъытегущыіэ зыхъукіэ, узэсэгьэ псэукіэр псынкІэу зэблэпхъун плъэкІырэп.

Зэрэхъурэмкіэ, зекіокіэ дэйхэм иціыкіугьом къыщыублагьэу ціыфыр ащыухъумэгъэн фае. ШІумрэ емрэ зэхишіыкіынхэ ылъэкізу, шІуагъэ къытэу ичІыгу, ихэгъэгу афэлэжьэн фае. Спектаклэм щы-Іэныгьэм ихъугьэ-шІагьэхэм уахещэ, непэрэ псэукІэм цІыфым чІыпІзу щигъотын фаем гупшысэхэмкІэ укъырещалІэ. Артистхэм ярольхэр къадэхъугъэхэу тэлъытэ. ГущыІэм икъэІуакІэ нахьышІоу агъэфедэзэ, амалыкІэхэм алъыхъунхэу афэтэІо.

Спектаклэр пчыхьитю театрэм щыкІуагъ. Тирайонхэм къарыкІыгъэхэр, Израиль щыщ тилъэпкъэгъухэр, Тыркуем, Сирием ащыпсэущтыгъэхэу къэзыгъэзэжьыгъэхэри театрэм щытлъэгъугъэх. «Пшызэ театральнэр» зыфиюрэ фестивалэу Краснодар щыкlорэм Льэпкъ театрэр хэлажьэ. ТыкъызытегущыІэгъэ спектаклэр непэ Краснодар дэт филармонием тиартистхэм къышагъэлъэгъошт.

Лъэпкъ театрэм шІоу щыІэр къыдэхъунэу фэтэlo.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

> Редакциер зыдэщыІэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр:

52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр:

52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр:

52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр

Зыщыхаутырэр

ПИ №ТУ23-00916

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4046 Индексхэр 52161 52162 Зак. 3236

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр кьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр Гъогъо 3ap

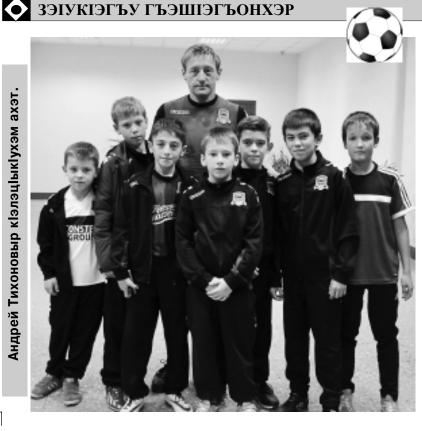
Футболым имэфэкІ

Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкіэ и Институт кіэщакіо фэхъуи, педагогикэ шіэныгъэхэмкіэ докторэу, профессорэу, футболым-кіэ тренерэу командэхэм илъэсыбэрэ Іоф ащызышіэгъэ Хьакъунэ Нурбый июбилей фэгъэхьыгъэ зэlукlэ Мыекъуапэ щызэхащагъ.

«Футболым имэфэкІ». Джары пчыхьэзэхахьэм зэреджагьэхэр. Краснодар, Адыгеим футболымкІэ яветеран командэхэр институтым щызэнэкъокъугъэх. Апэрэ чІыпІэр Краснодар къикІыгъэхэм ахьыгъ. Мыекъопэ «Зэкъошныгьэм» иветеранхэр ятІонэрэ хъугъэх. Кощхьэблэ районым щыщ--естафа депын еденешя мех шъошагъ.

Урысыем ихэшыпыкІыгъэ фут-

бол командэ хэтыгъэхэ Андрей Тихоновыр, Максим Бузникиныр, нэмыкіхэри футбол ешіагъэх, кІэлэцІыкІухэм ахэр аІукІагьэх, нэпэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх. Бгъошэ Айдэмыр, Джармэкъо Юсыф, Натхъо Адам, фэшъхьафхэри зэхахьэм къызыщэгущыІэхэм, Хьакъунэ Нурбый ыныбжь ильэс 60 зэрэхъугьэм фэш фэгушІуагъэх, щытхъу тхылъхэр, нэпэеплъ шіухьафтынхэр фашіыгьэх.

Нэкіубгьор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.